

פרשת חקת

נחש הנחושת – רפואת הגוף והנפש

בפרשתנו נאמר:

"ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי. ויעש משה נחש נחושת וישימהו על הנס והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחושת וחי" (במדבר כא ח-ט).

ואמרו רבותינו (ראש השנה כט, א. ומובא בפירש"י כאן): וכי נחש ממית או נחש מחיה? אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים, היו מתרפאים. ואם לאו, היו נימוקים (ניזוקים).

אם נשאל, כיצד אותו הדבר המשמש להמית, משמש בעצם גם להחיות? איך ייתכן שבאותו החפץ יהיו שתי השפעות מנוגדות?

ועל כך משיבים רז"ל: נכון, באמת לא ייתכן, הנחש לא ממית ולא מחיה, אלא רק דבר ה'! הוא ואין בלתו! זהו היסוד הגדול של היהדות כולה ובסיס האמונה הצרופה - לדעת שלא הנחש ממית אלא החטא ממית! הכל תלוי באדם ובכוונתו כלפי בוראו. ההבטה כלפי מעלה, המבטאת את האמונה הצרופה בהנהגת הבורא את עולמו, בבחינת "דע מה למעלה ממך", היא היא הרפואה האמיתית לאדם ולנפשו! הסתירה שבכריכת המוות והחיים במקום אחד ובחפץ אחד באה להדגיש את העובדה שהכל ביד הקב"ה!

ננסה להעמיק מעט בחיבורנו אל יסודי האמונה, ובפרט כאשר עלינו לחזק את נפשנו ולקבע יסודות אלו בליבנו פנימה, ובפרט בתקופת הבחורות בה האדם מעצב ומגבש את דעותיו והשקפותיו, ולעיתים עוד קודם לכן.

נפתח נא פתח במושגים אשר התמקדו בעולמו של בחור צעיר בהיכנסו בראשית דרכו בהיכלה של תורה, בבואו בשערי הישיבה, אך תואמים הם ביסודם לכל ילד ונער הבא לפתוח דף חדש במקום לימודיו. לא זו אף זו, הדברים נכונים לכל אדם בישראל בכל תקופה בחייו, ויהיו לחיזוק גדול באמונתנו בבוראנו.

אמן.

חיי הבחורות בצל חיי האמונה

- מדוע אני נמצא בישיבה הזו?
- האם בחרתי את הישיבה לעצמי (ובעצמי) או שכך כבר נגזר מלמעלה?
- העשייה שלנו - ההצלחה מהקב"ה!
- אל תריב עם המציאות..
- הגבורות שבהסתר!
- הגורם לדאגות.
- התועלת וההפסד אינם ביד נברא.
- פריט אחד של "פאזל"!!!
- להיטיב עם המציק – תשלומים למלמד.
- יום במחיצת אליהו הנביא.
- מדוע ישב האבן עזרא בדיר של עיזים.
- זמר של אמונה (סיפור)
- במעלות החיים (סיפור).
- בוא נהיה שופטים – חשיבה יצירתית – יצירת קשרים בחיי חברה.
- השפלות שבהעדר ביטחון.
- יצאה נשמתה בנשיכה (מסעיר).
- אני לא מאמין שעשיתי זאת!
- כסף על תרופות!
- פני הדור כפני...!
- "זה שלי" – זעק האיש.
- סוף דבר! איש פשוט של דור קודם ומשקפיים הכרחיות לחיים.

מדוע אני בישיבה הזו?!

לפעמים עלולות לצוץ במוחו של בחור כל מיני שאלות מטרידות, ומן הראוי שידע כיצד להתייחס אליהן, ולדוגמא:

כוונתנו כאן לחלק הבחירה שנתן לנו הבורא בבחינת "ראה אנכי נותן לפניכם היום וכו' ובחרת בחיים". הקב"ה תמיד מכין לאדם שתי אפשרויות, והוא יכול וחייב להחליט מה לעשות. וכאשר ישתדל, ירצה וישאף לבחור בחיים ובטוב, אזי את חלקו שלו הוא עשה. את השאר, עליו להשאיר לחלוטין בידי הבורא יתברך, כיון שכל ההצלחות הם רק ואך ורק מאיתו וממנו.

"התנגדות" – אל תריב עם המציאות

ישנה נקודה בסיסית שיסודה ודאי מונח באמונה הצרופה של כל יהודי, ולפי מדרגתו בה כך תהיה הצלחתו במהלך החיים ביתר שלווה נפש ושמחה.

הרבה אנשים חיים במציאות של: "התנגדות!!!"

התנגדות – למה שלא בסדר.

התנגדות – למה שאני לא אוהב.

התנגדות – לאנשים שלא נוהגים עימו כהוגן.

התנגדות – לעצמי, לתכונות הלא טובות שאני חש שיש בי.

התנגדות – לכל דבר שאין אני רוצה בקיומו וחפץ בהעדרו.

אם נתבונן, נמצא כי ההתנגדות עצמה יוצרת במציאות סבל רב, ומדוע?

כאשר אתנגד למציאות חיי, למצב שסביבי, בתלונות וקיסורים, אזי אמצא את עצמי בסבל גדול כל רגע ורגע, כיון שאני שרוי במאבק תמידי. אולם אם אשכיל להסכים למצב ולראותו כעובדה קיימת, כמציאות חיים, כניסיון מהבורא, כדבר שאי אפשר לשנותו אזי עצם קבלת הדבר כעובדה תייצר מציאות של העדר מאבק והתנגדות תמידית וממילא ירגיש אני הרבה יותר רוגע ושלווה.

הדברים ארוכים ועמוקים, ולא הזכרנו אלא רק את עיקרי יסודותיהם.

ואידך זיל גמור.

חובת ההתבוננות מוטלת עלינו, או לכל הפחות להטמיע בנו את הידיעה שמאחרי כל מהלך ישנו חשבון מדויק ומדוקדק, וזהו יסוד ובסיס האמונה.

ונרחיב בדברים:

הגבורות שבהסתר

הנה יש לעמוד בביאור לשון הפסוק "כי גבר עלינו חסדו", מדוע בחר דוד המלך ע"ה לתאר את חסדי ה' עלינו כ"גבורה" דווקא ולא אמר 'כי השפיע' או 'הרעיף' עלינו חסדו?

מדוע אני לומד בישיבה הזו? אם הייתי לומד בישיבה פלונית, בודאי הייתי מצליח יותר, או אולי הייתי מצליח יותר?

ולפעמים השאלות הללו מלוות בספקולציות ותיאוריות שונות ומשוונות, כמו: 'איך פלוני גרם לי שלא אתקבל לישיבה הנחשקת? או 'כיצד אבא של חבר פלוני הצליח להשפיע על הצוות שהבן שלו מתאים לישיבה שבעצם אני רציתי, ובגלל זה הוסרתי מהרשימה שם'. ועוד הרבה סוגי טענות ומחשבות כאלו ואחרות, שבחור צעיר, מחמת חוסר ניסיונו בחיים עלול לפתח ולחשוב, ואולי גם להסתבך עד כדי תחושות אכזבה, תסכול וכיוצא.

עלינו אפוא לדעת וללמוד כיצד להתייחס לשאלות הללו ולדומיהן... בכדי לייצר - ולו במעט - רוגע נפשי בעולמנו. נקדים ונאמר שדברים אלו הם בחינת סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה... כמו כל דבר התלוי ביסודות היהדות הנקראים בפי כל "אמונה" ו"בטחון".

העשייה - ההשתדלות שלנו, ההצלחה - מהקב"ה

לקשר שבין ההשתדלות וההצלחה, ישנן שלוש גישות:

הגישה הראשונה סוברת שחריצות האדם היא היחידה שמועילה, "פּוֹחֵי וְעֹשִׂים יְדֵי עֲשָׂה לִי אֶת הַחַיִּל הַזֶּה" (דברים ח, יז).

הגישה השנייה הפוכה לגמרי, ועל פיה מעשי האדם אינם מועילים במאומה. הכל נגזר משמים, ולכן אין טעם להשתדל ולעמול, כי מה שנקבע משמים - יקרה בכל מקרה, ולשם מה לעבוד?

לעומת שתי גישות אלה ניצבת הגישה השלישית – גישת היהדות, הסוברת שאכן הכל משמים (כמו הגישה השנייה) אך יחד עם זאת, יש לנקוט בהשתדלות (כמו הגישה הראשונה). ההבדל בין הגישה האחרונה לבין שתי הראשונות הוא מאוד מהותי, משום שעל פי שיטה זו ההצלחות בחיינו אינן נתונות ומסורות בידינו, אך על כל פנים אנו מחויבים בהשתדלות הראויה.

יסוד מוסד זה חייב ומוכרח להיות נטוע עמוק בתודעתנו ובקרבתנו. אנו מצווים על ההשתדלות ולא על ההצלחות. ומדוע? כיון שההצלחות אינם בידינו, אלא בידי הבורא יתברך!!!

ראוי שבחור צעיר ישאל את עצמו מידי פעם: האם אני צריך "לעשות" או צריך "להצליח"!!

ללא ספק כולם רוצים לראות ברכה בעמלם, ו"להצליח" - פירושו לפי הבנתם - כאשר נראות התוצאות בפועל, כדוגמת ציונים גבוהים או שיאמרו עלי שאני מוצלח וכיוצא. אך כלפי האמת, עיקר ההתמקדות באמת צריכה להיות בעשייה ובהשתדלות שלי.

כיון שההצלחות באות אך ורק - בגזרת עליון!!!

אע"פ שבודאי שגם ההשתדלות והעשייה שלי באות לאחר שקיבלתי סיעתא דשמיא מאת הבורא שאוכל לעשותם, שהרי ישנם רבים רח"ל שאף את זה אינם יכולים לעשות. אך מכל מקום,

חסד!!! וגם אם כעת אין זה נראה כך, מכל מקום התוצאות ידברו בעד עצמם.

וזהו "גבר עלינו"!!!

גבורותיו וחסדיו עמנו, נשגבו מבינתנו.

ומכיון שיסודות אלו נוגעים לכל יהודי, בכל שלב ומצב בחייו, אין לך מתאים וראוי יותר מליל הסדר, הלילה בו אנו מעלים על נס בתודעה, בהכרה ובמוחש, את ניסיו ונפלאותיו עמנו, להרחיב מעט בדברים.

הגורם לדאגות וחרדות – והפתרון

תחילה נקדים ונאמר, אין ספק שחל פער גדול במידת האושר הסיפוק והשמחה המצויה בדורנו לעומת דורות קודמים, המושג "ירידת הדורות" נוגע גם בנושא זה, כי עם כל השפע והתפנוקים עדיין חסרה שמחה בלב, וכמה סיבות לכך, אולם נתייחס לאחד מהגורמים המכריעים ביותר, והוא להיותנו "זור חכם ומשכיל בעיניו", הרצון לחקור ולדרוש, כולם מבקשים למצוא טעם וסיבה לכל המתרחש עמהם, למה ומדוע? אלו שאלות נפוצות הנשאלות בכל עת מצוא.

הרבה מבעיות הנפש, המצויים היום לצערנו לרוב, ויעידו על כך העוסקים בתחום, נובעים מתסכול וכדוך נפש הנובעים מחמת העלאת קושיות ואי הבנות במקרי החיים החריגים, המביאים איתם דאגות וחרדות.

שאלות כמו: למה זה קרה? מה יהיה? מה יתפתח מזה? או המחשבה: אם קרה כך, בודאי שגם יקרה כך. וכיוצא במחשבות מסוג זה, כל אלו נחשבים אויבי השלווה והרוגע המכניסים את הנפש למערבולת של בלבול, לאיבוד יציבותה, ולעיתים, להתערערותה במצב חמור.

הגרוע מכך הוא שאחת ההשלכות החמורות המושפעות מכך היא הירידה בקשר עם הבורא!! וכל זה מפני שהוא לא מבין מדוע ולמה קרה לו מה שקרה. שאלות שמנקרות במוחו ואינן נותנות לו מנוח, טורדות את הלב, ומאיימות על כל המדרגה הרוחנית בה הוא אוחז.

אף שלאמיתו של דבר אין כוונתו ח"ו להרהר אחר מידותיו של הקב"ה, אך מכל מקום הוא שואל - למה? נפש האדם מטבעה רוצה להבין, לדעת, ולקבל תשובות, אך חובת כל יהודי בעבודתו היא לדעת, להפנים, להחדיר בתוכו ולחיות עובדה גדולה ויסודית בחייו והיא - שהוא בעצם לא מבין כלום!!!

אצל גדולי הדורות הכל היה מובן, וכל הקושיות היו לאין ולאפס
כפי שכתב הגאון הסטייפלר זצ"ל בספרו "חיי עולם", שיחשוב האדם: וכי חכם אני מגדולי עולם, כמו הרמב"ם והרשב"א הריטב"א? ולמעלה מהם התנאים והאמוראים, ולמעלה מהם

כמו כן עלינו להבין את פשר המכוון בסוף הפסוק "ואמת ה' לעולם הללויה", שמשמע שתתברר על ידי כך "האמת", וכלפי מה דברים אמורים!?

במצודת דוד (שם) פירש בזה"ל:

"זה יאמר על לעתיד, אַתֶּם - כל הגויים, כולכם, הללו את ה', על אשר גבר חסדו, והוא לעולם אל אמת, כי קיים לנו הבטחתו ולזה הללו את ה'".

מזמור של שני פסוקים – מדוע?

והרד"ק הוסיף נופך:

"הללו". זה המזמור משני פסוקים לבד, והוא לימות המשיח. ורמז בו בעשותו אותו שני פסוקים לבד כי כל העמים יהיו לשני עבדים. ישראל יהיו בתורתם, וכל האומות בשבע מצוות לעבר אחד. וכולם "הללו יה" כי כולם יודו בו אז.

ולפי שאמר בתכלית המזמור 'הללויה' שאמר כנגד ישראל. ראה ברוח הקודש כי כל האומות יהללו יה עדיין אמר כנגד כולם "הללו את ה' כל גויים", שבחווה כל האומים. והוא כפל העניין במה שכתב וזה יש לכם להללו ולשבחו:

"כי גבר עלינו חסדו", עד שהוציאנו מן הגלות שלא הייתם מאמינים שיוכל להיות ועתה הודו ואמרו כולם ואמת ה' לעולם, כי אמת הוא דברו והבטחתו שהבטיחנו להוציאנו מן הגלות. ואמר עוד הללויה. לחזק. או אמר כנגד ישראל.

"ואמת ה' לעולם", אמת שקיימת מה שאמרת "וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור". ע"כ.

מלשונו של הרד"ק יש לדקדק שהתגברות חסדי הבורא עלינו באה דווקא ממקום לא צפוי, מאותה הישועה שלא היינו מאמינים שניוושע מהצרה, וכלשונו "שהוציאנו מן הגלות שלא הייתם מאמינים שיוכל להיות" וזהו פשר אומר: כי גבר עלינו חסדו, כי כאשר אדם מקבל דבר שלא היה מאמין שיקבל, אזי שמחתו ואמונתו מתגברת אצלו עשרת מונים.

התגברות חסדיו יתברך – בכל רגע

ומעתה, לאחר שהתברר יסוד העניין, נראה שאפשר לפתוח פתח נוסף על דרך זה בביאור פשט הפסוק "כי גבר עלינו חסדו".

בכל דבר, בכל צעד ושעל, בכל רגע בחיים בעצם, מונח ומקופל חסד ה'!!!

אף על פי ולמרות שאיננו מבינים – או איננו יודעים - שנעשה עמנו חסד, אם נתבונן על התמונה כולה, מציאות שלימה מראשיתה ועד אחריתה, נתוודע לכך שכל רגע בחיינו אפוף ועטוף בחסד ה', אנחנו מוקפים ומסובבים בחסדים, רק פעמים שאין בנו את הכישרון והיכולת לראות זאת, לדעת בידעה ברורה כי הדבר בעצמותו הוא

ונבחין לתחתונה עצמה סיבה קרובה וסיבה רחוקה. וכל זה לרוב דקדוק ההשערה, שהכל משוער בתכלית חכמה עמוקה.

כללו של דבר: חידש האדון ברוך הוא מיני השפעות משוערות בערך וסדר והדרגה, שמכללות כולם, לפי ענין כל אחד ואחד, ולפי התקשרם זו בזו בכל מיני התקשרות שהם נקשרות, ולפי כל מדרגותיהם - תצא הנהגה שלמה, היא ההנהגה שהאדון ברוך הוא מנהג את עולמו מיום היבראו עד תכלית השלמתו". עכ"ל.

זהו ציר מרכזי בחייו של היהודי המאמין.

ויזכור בליבו שתועלתו ונזקו ביד הבורא יתעלה

אם נשאל אדם, כיצד תנהג עם מי שהזיק לך? נקבל שלל תגובות שונות ומעניינות... שהמכנה המשותף לכולם הוא הרצון והתאוה להשיב לו כגמולו! ללמדו לקח!

האם נמצא מי שיאמר שדווקא עם מי שהזיק והציק לו הוא יגמול חסד, יתנהג עמו במידת הרחמים ויתן לו נדבה???

אמנם, מתי מעט אכן יאמרו כך, אך לא באמת ינהגו כך.

מעטים ובודדים ינהגו בצורה זו, שאינה פשוטה כלל וכלל!

אך, אליבא דאמת, זוהי דרכם האמיתית של השואפים להגיע אל השלימות בפסגת דרגות הבטחון בבורא, וכפי שציין רבנו בחיי בספרו חובות הלבבות (שער הבטחון בפירוש החלק השלישי) וז"ל:

"אבל ענייני אויביו וחומדיו ומבקשי רעתו, יבטח בענייניהם על הבורא יתעלה ויסבול חרפתם, ואל יגמול להם כפעלם, אך יגמלם חסד ויעשה להם כל מה שיוכל לעשותו מן הטוב, ויזכור בליבו שתועלתו ונזקו ביד הבורא יתעלה".

הרי לך מפורש מדבריו כי לא רק שאין לו להיות מיצר על כך שחברו הזיקו, ולפיכך לא יגמלוהו רעה כרעתו, אלא עוד יותר מכך, עליו לגמלו חסד וטובה, שהרי אין הוא אלא שליח משמים לנסותו ועל כן יש להשיב לו טובה על שנבחר לשמש כמורה דרך ומלמד טוב להחכימני מוסר ועבודת המידות, ומגיע לו שכר טירחה על כך.

לראות את כל התמונה – לכל יש סיבה ומסובב

נמצינו למדים:

א. חובת האדם לדעת תמיד שישנה תמונה כוללת, עמוקה ומקיפה, מורכבת מהמון פרטים, שהוא לא מודע לה כלל, ויתכן מאוד שגם אף פעם לא יהיה מודע לה.

ב. לכל דבר יש סיבה בגינה אירע מה שאירע, ויש מסובב שהוא זה שסיבב בהשגחה פרטנית וקפדנית שכך יהיה.

ג. מדרגתה העליונה של מידת הביטחון היא באופן ששייב לזולת טובה תחת רעה שגמל עימו.

הנהגה מופלאה זו מצאנו בחומש בראשית, בהנהגת האבות הקדושים. ונביא דוגמא אחת מיני רבות.

האבות הקדושים, שאין לנו קצה קצהו של מושג והבנה בחכמתם ומדרגתם, ובודאי שאת ספקותי וקושיותי העלו בליבם, ונתנסו גם הם בכמה נסיונות, ועם כל זה מעולם לא הרהרו אחרי מידותיו יתברך, הכל היה מיושב אצלם בברירות ובבהירות, וכל הקושיות היו לאין ולאפס, והעובדה שעבדו את הבורא בכל כוחם, זמנם וממונם, ואם כן מה נפקא מינה שאין אני בקי בישוב הקושיות? הלא עלי ללכת כצאן אחר הרועה הגדול, שמתווה את הדרך, ולסמוך על דעתם הרחבה והגדולה!

כל מה שאדם רואה שקורה ומתרחש בסביבתו צריך הוא לדעת שבעצם הוא רואה רק את קצה הקרחון, חלק קטן מתוך סיפור שלם המורכב מאין-ספור פרטים, חלק מזערי מתמונה שלמה, ופשוט וברור שאין בכוחנו הדל והמועט לצרף את כל החלקים.

לא לחינם אמרו חז"ל: "כל מאי דעביד רחמנא - לטב עביד!" כי צריכים להאמין באמת שכל מה שעושה הקב"ה זה לטובה, ואך ורק לטובה.

אמנם, לחיות כך זו עבודה לא קלה כלל!!!

וככל שהעבודה לא קלה - כך היא מחייבת יותר.

שהקב"ה מנהג את עולמו מיום היבראו עד תכלית השלמתו!

כשם שאנו מבינים ששום בריה לא נוצרה מעצמה, ושום דבר בבריאה לא יכול להתנהל לבד, כך אם אירע משהו בבריאה - בהכרח שמישהו פעל זאת. היסוד הזה מבוסס על תפיסה של סיבה ומסובב - כל נקודה יש לה פועל ונפעל, ואיננה פועלת מעצמה. לכל דבר שקורה יש סיבה ומסובב!!! יש סיבה שגרמה לו לקרות! ויש מסובב שסיבב שהדבר אכן יקרה!

רבינו הרמח"ל, בספרו "דעת תבונות" (אות קנו) מעמידנו על יסוד העניין:

"והנה אתן לך דוגמא לדבר, אדם המתבונן על דבר אחד שיראה, וירצה להשיג עניינו, הנה בתחילה ישמש בו כח הציוור, לציייר הדבר ההוא בדעתו. ואמנם, אם לא ישתמש מכח האחר, לא יעשה בדעתו אלא הציוור. אך אם ירצה להבינו, הנה יתעורר בו כח ההתבוננות, ויקח הדבר בו, ויחלקהו, וינתחהו, ויחזור ויחבר חלקיו, להבדיל מה שצריך להבדיל, ולחבר מה שצריך לחבר, עד שיקח לו ממנו ידיעה שלמה. וכל אלה דברים שצריך שיעשו ודאי בנפש האדם טרם ישיג העניין המבוקש, אף על פי שאין הפעולות האלה גשמיים, כי אם רוחניים, אך צריך שיעשו. והנה פה מצאנו שיצא הנושא המצויר בכח המציייר ממנו, ויינתן אל כח ההתבוננות לעשות בו את שלו, כמו שביארנו.

והנה נמצא בסדרי ההנהגה שכל מדרגה תחתונה תסובב מן העליונה ממנה, וגם תצטרך לה, עד שלהשלמת ענייני התחתונה עצמה יכנס בדרך נסתר קצת שיעור מה שיכנס מן העליונה עצמה.

יוסף והאחים – לימוד ודרך בהנהגה ממו"ר זצ"ל

בפרשת ויחי מסופר כיצד לאחר פטירת יעקב אבינו ע"ה מתחיל חששם של האחים מפני הבאות: "ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותו" (בראשית נ, טו).

האחים חוששים שמא יוסף יגמול להם עתה, אחרי פטירת יעקב אבינו ע"ה, כפועלם על שזרקוהו לבור ומכרוהו...

ועל כן באו בדרך של התגוננות: "ויצו אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמר, כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך ועתה שא נא לפשע עבדי אלקי אביך, ויבך יוסף בדברים אליו" (שם טז - יז).

כאן המקום לעמוד על נקודה יסודית. כאשר קוראים ולומדים מעשה אבות כיצד, ועד כמה החובה עלינו לדעת ולהבין שקטנים אנו מלהבין גודל מדרגתם והלך מחשבותם וחשבונם מעשיהם של אבותינו הקדושים שבטי יה, וכפי שעמד על שורש הדברים מו"ר מרן הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל (בשיחה שמסר בפני מנהלי בתי הספר של החינוך העצמאי בנושאים הצריכים חיזוק):

"כשאנחנו לומדים את פרשת וישב למשל, זו פרשה קשה מאוד, ילדים קטנים יכולים לחשוב שהיתה קנאה בתוך המשפחה, בין יוסף והאחים. אבל כשמלמדים את זה צריך ללמד לפני הכל על מי אנחנו מדברים, פחד לדבר!!! יוסף הצדיק, ראובן הצדיק ושמעון הצדיק, שמעון פסק ככה, ויכוחים להלכה, לומדים את הפסוקים, נכון, את הפשט צריך ללמד, אבל את היחס שלנו זה כל כך גבוה מאיתנו... תלוי באיזו כיתה מסבירים כבר את הרמב"ן, אבל כשמסבירים את הפסוקים כפשוטם צריך לדעת כל הזמן שאנחנו מדברים על קדושי ארץ, השבטים!!!

הוסיף:

"בלימודי קודש יש עוד עניין מיוחד - להתייחס ללימוד הקודש לא כמו אל כל מקצוע לימודי אחר כמו מתמטיקה, צריך להתייחס לזה באימה וביראה... ובלימוד הגמרא צריכים להוסיף גם את השמחה".

כיצד אפשר לדרוש בפרשת וישב???

באותו מעמד, בכדי להמחיש את גודל האחריות שיש למלמדים המנתחים את מהלכיהם של אבותינו הקדושים ושבטי יה, סיפר מורנו הרב זצ"ל:

בישיבת וולאז'ין, כשנפטר ראש הישיבה ר' איצ'לה, הבן של ר' חיים וולאז'ינר, היו בישיבה רמ"ם גאונים בתורה, שכבר אמרו חבורע'ס בישיבה, ונוצר צורך למנות את אחד מהם לראש הישיבה. היה הגאון ר' נפתלי צבי יהודה ברלין, הנצי"ב מוואלז'ין, חתנו של ר' איצ'לה ממשפחה מיוחסת - משפחת ברלין, והיה מועמד אחר, ר' יושע בער (ר' יוסף דב) סולובייצ'יק - נין של ר' חיים מוואלז'ין,

ששניהם היו מגאוני הדור. בנושא זה הבחורים המבוגרים התפלגו ביניהם לגבי בחירת המינוי לתפקיד. לכל אחד מהגאונים הני"ל היתה שיטת לימוד מיוחדת, ולכן התלבטו רבות מי יהיה המוביל המנהיג את הישיבה, לשם כך הזמינו שלושה מגדולי הדור, ר' יצחק אלחנן, ר' גרשון תנחום, ור' אייזל חריף מסלונים שהם יהיו בית הדין שיכריעו.

אחד מהדיינים שהובאו לפסוק בדבר, אמר: כשאני בא לדון בנושא זה, הנני דומה למגיד שמוסר דרשות על פרשת השבוע, והיה רגיל לומר: בהגיעי לפרשת וישב נופל עלי פחד ואימה, יש לי קושי גדול לדרוש לציבור, ולמה?

בפרשת בראשית התמונה די ברורה, יש או שחור או לבן, קין הרשע והבל הצדיק. והנחש אף הוא מסמל את היצר הרע.

בפרשת נח – כבר העיד הכתוב "נח איש צדיק תמים" מול דור המבול, הרשעים שנידונו ברותחין. גם לאחר מכן חס ובנו כנען – רשעים ארורים, ושם ויפת הצדיקים. בהמשך מגלים כי דור הפלגה רשעים וכן הלאה.

בפרשת לך לך, לא קשה להבדיל בין יצחק הצדיק לישמעאל הרשע, שגורש מהבית.

בפרשת וירא מצינו את רשעי סדום ולהבדיל מהם נגענו במעט שבמעט בצדקותו של אברהם. בפרשת חיי שרה, עפרון - שאמר הרבה ואפילו מעט לא עשה, מול אברהם, מידת החסד בהתגלמותו. לאחר מכן לבן ובתואל מול אליעזר.

בפרשת תולדות הכל פשוט, זה מול זה, יעקב מול עשו.

פרשת ויצא מתארת את רשעותו ורמאותו של לבן הארמי לנוכח תומתו של יעקב אבינו ועמידתו בצדקותו. עם לבן הרשע גרתי, ותר"ג מצוות שמרתי.

גם פרשת וישלח מתארת את סיפורם של שכם וחמור בנו, תולדות עשו לעומת יעקב שנלחם עם שרו של עשו ויכל לו.

אבל בפרשת וישב...כולי פחד, יראה וחלחלה, במי אדרוש? הרי כולם צדיקים, יוסף הצדיק, ראובן הצדיק, ומנגד שמעון והאחים הצדיקים, כולם צדיקים קדושי עליון שאין לנו שמץ השגה במדרגתם!

"כך, במצב דומה", סיים הדיין, "אני נמצא עכשיו! צריך להכריע בין שני צדיקים ענקים כאלה מי יהיה ראש הישיבה, ובמצב כזה צריך להיות כמי שלומד את פרשת וישב...לדון בכובד ראש, ביחס של אימה ויראה.

יוסף הצדיק - פסגת מדרגת הביטחון

לאחר הקדמה מוכרחת זו, נחזור לענייננו.

אכן, לאחר שדיברו האחים על ליבו של יוסף, המשיכו לומר לו שמבחינתם מוכנים הם אפילו להיות לעבדיו, וכפי שמעידה

תיקום ולא תיטור. ופירשו הטעם, כי האדם הוא מוכרח במעשיו, ושליחותא דרחמנא עבד, כי ה' אמר לו קלל, ורוע מזלו גרם לו שיגלגלו חובה על ידי חיוב, וכיון שכן אין מקום לשנוא את חברו, כי הוא כגרון ביד החוצב בו, ומה יתאונן אדם חי, גבר על חטאיו (איכה ג, לט).

וכאשר יהיה יסוד זה קבוע ועומד בליבו באמונה שלמה במסמרים בל ימוט, או אז לבבו יבין שאין להאשים את חברו.

לא נתכחש לאמת, נאמר ברורות, זוהי דרגה נשגבה! מדרגה נעלה! לא בנקל נוכל לנהוג כפי שנהגו אבותינו הקדושים, אך לכל הפחות, אין אנו בני חורין להיפטר ממנה, ומוטל עלינו על כל פנים לשאוף! מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי...

הייתכן לכעוס על תיבת ההילוכים??

לפני זמן מה סיפר לי יהודי שלצורך עבודתו הוצרך לרכוש מכונית, מחברה ידועה ומפורסמת שיצא לה מוניטין כמותג טוב ואמין בתחום כלי הרכב. והנה, לאחר תקופה קצרה נוצרה בעיה ממקור לא ידוע בתיבת ההילוכים, כאשר עלות התיקון היא שלושים אלף ₪, באופן שחברת הביטוח אינה מכירה בנוק, וטוענת – מסיבותיה שלה – שאין היא צריכה לממן או לספוג אפילו עלות חלקית של התקלה שנגרמה... וממילא הוצרך הוא לשלם את הסכום הנקוב מכיסו...

וכאן באה השאלה:

האם ייתכן לומר שאותו אדם יכעס על תיבת ההילוכים של הרכב?! האם הוא יעניש את הרכב?

מפאת כבוד הקוראים ורמתם לא נענה על השאלה, הוא יכול להיות עצוב, מתוסכל, ממורמר ומאוכזב, אך כועס על... הוא לא.

אך הבה נתבונן מעט, לא על תיבת ההילוכים אלא על עצמנו...

נענה בכנות וביושר על השאלה, מדוע אם כן כשנגרם לו נזק, הפסד או ביזיון, על ידי פלוני, אז התוצאה הישירה לכך היא הרגשת כעס כלפיו?! התשובה היא כי האדם דן את המקרה הפרטי, בעוד אין הוא אלא חוליה קטנה ממערכת כללית גדולה ומורכבת.

הרי גם הוא בעצם, כמו תיבת ההילוכים, רק שליח מאת הבורא למלא את משימתו, אם להוציא ממנו ממון בגין מעשיו, או כדי לנסותו וכיוצא בזה, חשבונות ומהלכי שמים שאין אנו מתיימרים לדעת.

אם ישכיל האדם להבין זאת ולחיות כך, אזי חייו ייראו הרבה יותר טובים.

אין ספק שיש בזה מדרגות רבות, אך גם ברור כשמש שעצם ידיעת האדם שיש מדרגה כזו יש בכוחה כדי לעורר בקרבו להתחיל לחשוב נכון ולהשתנות בדברים הקטנים אט אט...

התורה: "וילכו גם אחיו ויפלו לפניו ויאמרו הננו לך לעבדים" (שם, יח).

אלא שיוסף הצדיק אפילו לא חושב על כך, אלא עונה ומשיב להם לפי גודל מדרגתו ובטחונו בבורא מתוך שהוא מפיס דעתם: "אל תיראו! כי התחת אלוקים אני? ואתם חשבתם עלי רעה, אלוקים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחיות עם רבי". לא רק זאת אלא שהוא פונה אליהם במסר מרגיע: "ועתה אל תיראו, אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם. וינחם אותם וידבר על ליבם" (שם יט - כ).

לא רק שהוא אינו כועס, לא רק שהוא מוחל ומוותר, אלא אף משיב להם בטובה תחת "רעה" "אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם".

ה' אמר לו "קלל"! והוא שלוחו של מקום

אכן, במילים פשוטות ביותר מתארת התורה בהנהגתו של יוסף הצדיק את פסגת מדרגת הבטחון אשר הזכרנו בתחילת הדברים:

להיטיב עם מי שהזיק לי!

וכל כך למה?

יוסף ידע היטב מהו היסוד והבסיס לאמונה בבורא יתברך:

א. שום נזק לא מגיע מאף נברא! הכל אשר לכל הוא מאת הבורא, וממילא הוא תמה "התחת אלוקים אני?".

ב. הלא בעצם הוא לא עשה לי רעה אלא טובה, "מפיו לא תצא הרעות", ולכן "אתם חשבתם וכו' אלוקים חשבה לטובה".

ג. אם נתבונן לעומקם של דברים מתברר למפרע כי הם היו השליחים ללמדו ולגדלו במדרגת הבטחון בבורא, ולפיכך מגיע להם שכר על כך, וכפי שמשלמים שכר למורה ומלמד אומנות כך להם מגיע שכר: "אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם".

הגאון רבי ישעיה הלוי הורביץ ז"ל בספרו שני לוחות הברית תמצת את הכל במילים ספורות:

"וכל מה שיקרה לאדם, יאמין שהוא מאיתו יתברך, כגון שפגע בו אדם רע וזלזל ובייש אותו וקללו, יקבל באהבה, כי ה' אמר לו קלל, והוא שלוחו של מקום מפני חטאיו, כמו שאמר דוד על שמעי בן גרא (שמואל-ב טז, י). ככה יתנהג בכל המקרים, הן טובים הן רעים, יאמין ויאמר: 'מאת ה' היתה זאת'. (שני לוחות הברית שער האותיות אות אל"ף - אמת ואמונה אות מח)

כגרון ביד החוצב בו...

ובנועם אמרים הפליא בעל הפלא יועץ (ערך אהבת רעים) וחרט בעט ברזל מסר לדורות:

"ויש סיבות שעליהם תתעורר השנאה בין איש ובין אחיו, והכל הבל ורעות רוח. יש שונא מחמת שכנגדו חטא כנגדו בגופו או בממונו או בכבודו, אי לזאת כבר ציוותה תורה (ויקרא יט, יח): לא

כך מדדו את קירות הבית ובכמה רגעים בדרך נס השלים אליהו את בנייתו בצורת ארמון מפואר ונפלא.

היה רבי יהושע מתמיה בכפלים ואמר לליבו: אותו עני הכניסנו אמש לביתו, האכילנו והשקנו מלחמו הדל וחלק לנו כבוד מלכים, ובחצות הלילה הרג אליהו את פרתו. ואילו עשיר זה לא התייחס אלינו כלל, לא אוכל ולא משקה, ועשינו לו טובה כזו בבניית לו ארמון גדול ומפואר?! אך שתק ולא הגיב כלל.

למחרת המשיכו בדרכם והגיעו לשכונה יוקרתית שכל תושביה עשירים, וכגודל עושרם גודל גאוותם, פנו לבית הכנסת המרכזי וראו שהוא בנוי לתלפיות ברוב פאר והדר. כשראו התושבים את שני החכמים לא רצו אפילו להסתכל בפניהם, וממילא אף אחד לא הזמינם לביתו. לאחר התפילה בירך אותם אליהו: יהי רצון שתהיו כולכם ראשים ומכובדים!!

גם על כך תמה רבי יהושע, אך מכיון שרצה להמשיך להתלוות אליו התאפק ושתק.

למחרת הגיעו לשכונת עוני, שדיירי השכונה התפרנסו בדוחק רב, בזיעת אפם השיגו לחם צר ומים לחץ ולא היה להם כדי מחייתם. כשראו את שני החכמים קיבלו אותם בסבר פנים יפות, ונתנו להם לאכול ולשתות וכל אחד הזמינם לביתו על אף דלותו כי ראה בזה כבוד גדול לארח תלמידי חכמים אלו בביתו. והנה, לפני שנפרד מהם, בירך אותם אליהו הנביא: יהי רצון שלא יהיה לכם אלא ראש אחד בלבד! פרנס אחד ומנהיג אחד!

כאן כבר לא יכל רבי יהושע להתאפק ושאל את אליהו: אבקש שתבאר לי את פשר כל המעשים כי איני יכול יותר לסבול זאת.

תסביר לי למה הרגת את פרתו של אותו עני?

אמר לו אליהו: דע לך! באותו לילה נגזרה גזירה על אשתו שתמות, ובין אותם זוג עניים שררה אהבה ואחוה שלום ורעות, ואם היו לוקחים אותה ממנו היה נחרב עליו עולמו, כי היא היתה תביבה עליו עד מאוד, ולכן הרגתי את פרתו שתהיה כפרה לאשתו, הפרה הלכה כפָּרָה, נפש תחת נפש.

ולמה לאותו עשיר שלא התייחס אליך כלל בנית בן לילה ארמון גדול ומפואר?

השיב אליהו: דע לך! אם היה אותו עשיר חופר באדמה עוד קצת לצורך חיזוק היסודות, אזי היה מוצא אוצר גדול שהיה טמון שם והיה מתעשר ממנו עושר רב הוא וזרעו אחריו, לכן הקדמתי ובניתי לו ארמון זה, כדי שלא יגיע לכך. בניין זה לא יחזיק זמן רב ויקרוס תחתיו עד מהרה ויהפך לגל חרבות וכך לא יזכה העשיר הזה באוצר וכל כספו ירד לטמיון.

ולמה בירכת את אותם עשירים גאוותנים שיהיו כולם ראשים, פרנסים ומנהיגים?

כאן המקום להציג בפני הקורא כמה עובדות מחז"ל, מרביתן וממעשים שבכל יום, המבטאות את קטנות ראיית האדם בכל מה שקורה ומתרחש בעולם הזה - מחד. ואת גדלות עוצם ועומק הנהגת הבורא עם ברואיו - מאידך, וגם על אנשים גדולים ואנשים קטנים אשר זכו לגעת במדרגת הבטחון בבורא ממש.

כמה ימים במחיצת אליהו הנביא – הספקות והתשובות...

מעשה היה ברבי יהושע בן לוי, שנכסף לדעת את דרכי ה', מדוע יש צדיק - ורע לו, ורשע - וטוב לו, מדוע דרך רשעים צלחה? לכן רצה להיפגש עם אליהו הנביא זכור לטוב. הִרְבָּה בתפילה ובתענית לפני הקב"ה שימלא מבוקשו, ותפילתו נתקבלה ונגלה אליו אליהו הנביא.

אמר לו אליהו: מה רצונך, מה אתה מבקש ממני? השיב לו: רצוני לראות את מעשיך בעולם, אולי אזכה להחכים ולהבין את השגחת ה' בעולמו. "דבר גדול וקשה ביקשת", אמר לו אליהו. ומדוע? שאל רבי יהושע. "מפני שתראני עושה דברים מוזרים שלא תבין", היתה התשובה, "ולא תוכל לסבול אותם", השיב לו רבי יהושע: אף על פי כן רוצה אני להתלוות אליך. הסכים אליהו: אני מוכן, בתנאי שכל מה שתראה לא תשאלני לסיבת מעשי ואל לך להטרידני בשאלותיך ובספקותיך, כי ברגע שתשאל תיאלץ להיפרד מעלי. ואכן, קיבל עליו רבי יהושע את הדבר.

הלכו שניהם בדרכם וכשהחשיך היום הגיעו לבקתה, צריך עץ מט ליפול, בו התגוררו זוג עניים שכל רכושם היתה פרה שאותה חלבו וממנה התפרנסו בקושי רב, ניגש אליהו לביתם וביקש ללון אצלם. העני קיבלם בסבר פנים יפות, נתן להם מלחמו הדל לאכול והגיש להם לשתות, חלק להם כבוד מלכים לפי כבודם ומעלתם והציע להם מיטות ללון בביתו. בחצות הלילה קם אליהו והיכה את הפרה בראשה והמיתה.

כשראה זאת רבי יהושע, תמה בליבו: הלא הפרה הזו היא כל רכושו של העני, היא כל חייו ואליה הוא נושא את עיניו, ומדוע הרג אותה, האם זהו הגמול שראוי להשיב לו על האירוח הנפלא? היכן הכרת הטוב?! אך התאפק ושתק בלא לומר דבר, כפי שקיבל על עצמו.

ביום השני, לעת ערב, נקש אליהו בביתו של עשיר גדול שהיה עסוק באמצע הבניה להרחבת דירתו והוא מוקף במשרתים הסרים למשמעתו. כשראה אותם לא רצה להפנות ראשו אליהם ולא קם ולא זע ממקומו, אלא החמיץ פנים ושאל: מי הכניס קבצנים טרדנים אלו לכאן? שילכו לעבוד במקום לקבץ נדבות! אך מכל מקום בלית ברירה שלח את משרתו שיכניסם ויסדר להם מקום ללון באחת מפינות הבית, וכמובן שלא הגיש בפניהם מאכל ומשקה. בחצות הלילה קם אליהו הנביא, העיר את רבי יהושע נתן בידו הַקָּל ואמר לו: החזק בקצה החבל ואני אחזיק בקצהו השני.

וכאשר נפטר אותו רב, באה הנשמה שהיתה מגולגלת בתרגולות ותבעה אותו בטענה שהיה לו להכשירה, ואז היתה באה לתיקונה ולמנוחתה, ועכשיו שפסק שהיא טרפה, עדין לא נשלם תיקונה, לכן נפסק בשמים שיבוא הרב הזה בגלגול, וגם העוף יבוא בגלגול ויהיה ספק בכשרותו כמו שהיה אז, והחכם הזה יפסוק שהוא כשר, ובזה יתקן מה שחטא. ועכשיו כשפסק הילד להכשיר שבשביל זה בעצם היה עיקר ביאתו לעולם, כשגמר תיקונו מת...

הוסיף הגר"י זילברשטיין שליט"א וציין, שכל הילדים הפגועים הינם גלגול של נשמות צדיקים גדולים במיוחד אשר ניתנה להם האפשרות לרדת לעולם הזה ולתקן מעשיהם מהעבר.

מדוע הושיב הרמב"ם את האבן עזרא בדיר של עיזים?

מוסופר (ספר תולדות הראב"ע עמ' 57) על רבי אברהם אבן עזרא שהתאוה מאוד לראות את הרמב"ם, ונסע עד למצרים כדי לראותו. הרמב"ם כידוע, היה רופא גדול, והנה כאשר ראה את האבן עזרא, לא רק שלא הסכים לדבר איתו, אלא גם הורה למשרתיו שיכניסוהו לדיר של העיזים, ישאירו אותו שם במקום חשוך ואפל, ויזונו אותו בלחם יבש ומעט מים. עשו המשרתים כדבריו, והאבן עזרא ישב שם בצער גדול מאוד, מדוע נעשה לו כך? ועניו זלגו דמעות...

כשנודע לרמב"ם שהאבן עזרא בוכה, ציוה למשרת שיתן לו כלי קטן כדי שימלא בו את הדמעות. כששמע על כך האבן עזרא, הוסיף לבכות ביתר עוז, על הביזיון והזלזול לו הוא "זוכה", ועד מהרה התמלא הכלי בדמעות עד גדותיו. כשסיים לבכות, לקח המשרת את הכלי והביאו לרמב"ם. לאחר מכן ציוה הרמב"ם שיביאו את האבן עזרא אליו, כיבדו כבוד גדול ודיבר איתו בדברי תורה וחכמה.

התפלא האבן עזרא על הדבר, ושאל אותו לפרש מעשיו. השיבו הרמב"ם: מיד כשבאת אלי, הבחנתי בך וראיתי על פניך, שיש לך חולי קשה בעיניי שאינך מודע אליו, ועל פי דרכי הרפואה ניתן לרפא חולי זה על ידי שפיכת דמעות שיחד עמהם יוצא גם החולי, ולכן נהגתי איתך כך כדי שתרבה לבכות ויורס ממך הנגע. הראה לו הרמב"ם את הכלי של הדמעות וראה האבן עזרא שכולו מלא תולעים...

מוסר השכל גדול יש לנו ללמוד מכאן.

אם על הנהגת הרמב"ם היה צריך האבן עזרא להבין שכל מה שעושה לו זהו לטובתו, קל וחומר בן בנו של קל וחומר שיש להתעמק ולהבין שהנהגת השם יתברך, אשר נראית לנו לפעמים חסרת הבנה, בודאי הגמור שהכל הוא לטובה, והרבה חולאים וגזרות קשות מתבטלות על ידי אותם צרות ויסורים שבאים על האדם.

ענה אליהו: זו קללה ולא ברכה! שכן ברוב המנהיגים יש רוב דעות ותרבה המחלוקת, וכשם שאין פרצופיהם שווים, כך אין דעותיהם שוות, וכל אחד ימשוך לצד שלו, וזה גורם להרס וחורבן, כמאמר הפתגם: ברבות הקברניטים הספינה טובעת. ואילו אותם אנשי מעשה בעלי חסד שגרו בשכונת עוני ועשו לנו כבוד מלכים, בירכתי אותם שיזכו לראש ומנהיג אחד והכל ילך על מי מנוחות על פיו יצאו ועל פיו יבואו.

ואמר לו אליהו:

"ועתה שים נא אל ליבך, שדרכי ה' נסתרות המה, ולא כל מה שנראה לך טוב, הוא טוב באמת, ולא כל מה שנראה לך רע הוא רע באמת".

נמצינו למדים שאין בנו דעה ובינה לדעת מהי הטובה האמיתית בשבילנו, אלא רק זאת עלינו להשיב אל ליבנו – הכל הוא לטובתנו.

הילד המשותק שהתגלה כתלמיד חכם מופלג!

באחת מדרשותיו סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א:

בשכונתו של המהר"ל מפראג התגורר ילד חירש-אילם בן שמונה אשר גם שכלו לא התפתח ולכן לא ידע ולא הבין מאומה. והיו בני משפחתו מצטערים ודואגים ובוכים עליו. והיו הולכים לחכמים שיברכוהו ויתפללו בעדו שיתרפא ויהיה ככל האדם. פעם אחת הגיעה לפני המהר"ל שאלה קשה ביותר על כשרותו של עוף. ביקש המהר"ל לקרוא לאותו ילד ושטח בפניו את השאלה. משסיים הרב את דבריו, פתח הילד את פיו, ולהפתעת הכל פסק את ההלכה, ביאר את צדדיה, ופירשה בטוב טעם ודעת, וראה זה פלא, מיד כשסיים דבריו נפל ומת...

פשרו של דבר, אמר אחר כך המהר"ל לקרובי הנפטר, כי בילד זה התגלגלה נשמתו של תלמיד חכם פלוני אשר חי בתקופה שלפניהם. גדול זה הקפיד תמיד שלא לפסוק שאלות בהלכה מבלי לעיין היטב בדבר. רק פעם אחת אירע שבאה לפניו שאלה בערב שבת בשעה מאוחרת, ואז פסק הרב מבלי לעיין כדרכו. כאשר נפטר ובא בפני בית דין של מעלה, נמצא שמקרה יחיד זה היווה פגם בשלמותו. אי לכך ביקש הרב לרדת לעולם הזה עד שתזדמן לו שוב אותה השאלה. בקשה נוספת היתה לו, והיא - שירד באופן שלא יוכל לחטוא. שתי בקשותיו נתקבלו: הוא ירד חירש-אילם עד שנשאל את השאלה, ואז שבה נשמתו לצור מחצבתה.

ישנא גירסה נוספת לסיפור האומרת שהמהר"ל גילה את אזנם:

דעו לכם, הילד הזה ירד לעולם כשבגלגול הקודם הוא היה תלמיד חכם גדול מהדורות הקודמים, מורה הוראות בישראל, ופעם אחת באה לפניו שאלה בערב שבת קודש על ספק טרפות באיזה תרגולת, וכיון שהשעה היתה מאוחרת, פסק להם שזה טרף, ובאמת היה העוף כשר.

ואם לא די בכך, הקבלן שהבטיח בתחילה "שהכל יסתדר", התגלה כקבלן בינוני ומטה. היציקות שעשה לא היו מושלמות והאטימה היתה גרועה. כך שבחורף הראשון, בעיצומה של הבנייה הוצפה הדירה שלנו במים עם נזקים גדולים.

אבל זו היתה חצי צרה.

הצרה האמיתית היתה שגם דירתם של השכנים לידינו, זוג זקנים נחמדים שהיו אולי היחידים שלא התנגדו לבנייה שלנו, הוצפה גם היא.

אם עד כה היה לנו "מאבק שכנים" כאן זה הפך למלחמה. ילדיהם של הזקנים באו וקוממו עלינו את כל השכנים, התסיסו אותם בהסתה פרועה שבעצם היתה שפיכת שמן על המדורה שבלאו הכי כבר דלקה (על אש נמוכה), ואלה כמעט תקפו אותי באלימות, לא רק מילולית, אלא פיזית. נכנסתי למערבולת של בעיות. גם ככה הייתי בלחץ נוראי מהחובות ומההרס הנורא שגרמה ההצפה, וכעת הסיפור הזה עם הזקנים.

כמובן ששילמנו את הוצאות שיקום הדירה של הזקנים, אך ילדיהם התעקשו להביא לשם כך איש מקצוע משלהם שיקר את העניין בעשרות אחוזים, אבל לא יכלנו להביע דעה בנושא, המצב היה מספיק רגיש ונפיץ.

זוג הזקנים לא אמרו דבר. הם הוסיפו לומר לנו 'שלום' באדיבות אבל הם היו היחידים. כל השאר פשוט לא דיברו איתנו.

בינתיים היו כל מיני בעיות, מפסק החשמל הראשי נפל (כמובן גם לשכנים הזקנים), עוד הצפה במטבח. ואם חשבתם שסאת צרותינו הסתיימה, טעיתם. יום אחד חזרה אשתי מהעבודה וראתה את בתם של הזקנים דופקת על דלתם. בתחילה לא ייחסתי לזה חשיבות אבל הדפיקות נעשו חזקות יותר ויותר. יצאתי החוצה והיא אמרה "אני לא יודעת. אני דופקת כאן המון זמן ואף אחד לא פותח לי. אמא שלי הלכה לקניות, אבל אבא שלי צריך להיות כאן".

בינתיים הזמינו פורץ מקצועי שפרץ את הדלת. כמה שכנים נכנסו איתה וגילו את הזקן שוכב במיטתו ללא רוח חיים. הרגשתי כאילו ענן סמיך, כבד ואפל של תוגה, אשמה וכעס כבוש, חצץ בינינו ובין השכנים. איש לא היה צריך לומר כלום. זה היה מורגש באויר. לא היה אחד שלא קישר את צרות הבנייה שלנו לבין מותו של השכן. גם אנחנו הרגשנו כך. ירדנו להלוויה והרגשנו שכל הרחוב מסתכל עלינו...

כמה ימים השתדלנו להישאר בבית. אך בבוקר אחד בהחלטה של רגע אזרה אשתי אומץ וירדה לנחם. אתאר לכם את שסיפרה לי על מה שאירע שם:

היא נכנסה לבית ולפתע השתרר שקט. כשכבר הגיעה למרכז החדר השתררה דממה.

בעולם האמת אין מקום לשאלות

על הרמב"ן מסופר, שלפני שתלמידו המובהק נפטר מן העולם, תיאר לו הרמב"ן את כל העולמות שיעלה בהם למעלה, ואחר כך ביקש ממנו שכשיגיע לעולם מסוים, ישאל שם שלוש שאלות, ולאחר שיקבל תשובה יתגלה אליו על מנת להודיע לו את פתרון של השאלות. הרמב"ן פירט לתלמידו את השאלות, ולאחר מכן עצם התלמיד את עיניו ונפטר.

לאחר שתמה שנת האבל של אותו תלמיד, נגלה לרבו בחלום ואמר לו: אמת שעליתי בכל אותם העולמות שאמרת לי, אבל כשהגעתי לעולם ההוא שסיפרת לי עליו, ונכנסתי אל תוכו ורציתי לשאול את השאלות, ראיתי שהדברים הם כל כך פשוטים עד שהתביישתי לשאול את השאלות...

לאחר מאה ועשרים שנותיו של האדם תיפתרנה כל השאלות. ואז יזכה כל אחד לראות על מה ולמה עשה לו ה' ככה, ומה היה הסוד בכל אותן צרות וייסורים שבאו עליו.

מסמך מרטיט - רווי אמונה וגדלות

העובדה הבאה תסייע להפנים את המסר המבוקש, כפי שסיפר בעל המעשה:

התגוררנו בשכונה גדולה, אך בדירה קטנה. בהתחלה זה לא כל כך הפריע לנו, אבל ככל שהמשפחה גדלה כך הדוחק התחיל להציק.

מכיון שאנחנו מתגוררים בקומה האחרונה, היתה לנו האפשרות (אופציה) לבנות על הגג. כשהבענו את רצוננו לבנות, מספר שכנים התנגדו, כפי שקורה לצערנו פעמים לא מעטות. וכמו תמיד, רק אחרי דין ודברים איכשהו הסתדרנו, הוצאנו רישיון לבנות עוד שני חדרים על הגג, ולאחר תקופה לא קלה של בנייה התרווחנו, ורווח לנו מאוד.

יום אחד הגייתי רעיון. נבנה על הגג חדרים נוספים ונוכל להתחיל לחיות יותר ברווח.

"אבל מה עם השכנים?" שאלה רעייתי.

"נקווה שהם לא יתנגדו", אמרתי. "גם הם הרחיבו לצדדים, אז למה שאנחנו לא?"

ואכן, כמו שצפינו, מספר שכנים התנגדו, אבל בסופו של דבר ההתנגדויות הוסרו והעירייה אישרה. לקחנו קבלן שהבטיח הרים וגבעות ולאחר שהבענו את הסכמתנו הוא החל לבנות את קומת הגג.

בשלב הזה נכנסנו לסבך לא פשוט. השכנים התקוממו נגדנו, טענו שזה מזיק להם. הם לא הצליחו למנוע את הבנייה, אבל סכסוך השכנים נותר ואנחנו נאלצנו לגור בין שכנים שלא אומרים לנו שלום ואף עוֹיִנים אותנו.

בחרתי לעשות טוב, וכך גם בעלי, וידעתי שזה המעשה שהוא רוצה שאני אעשה.

אם את רוצה לעשות את רצוני, אנא בקשי מחילה מבעלך, וקבלי על עצמך מכאן ואילך לא לצער אותו על עניין הבניה ויהיה הדבר לעילוי נשמתי ונשמת בעלי. כל טוב".

באותו מעמד, ביקשה אשתי את סליחתי בדמעות, על כל ההערות וההטרדות בנושא, והבטיחה לי שלעולם לא תזכיר עוד את עניין הבניה ולא תצער אותי, ופרט לזה קיבלה על עצמה לכבד אותי יותר בכל העניינים.

בסך הכל המכתב הזה שינה אותי ואת חיינו לטובה בצורה שלא תאומן. ומדי שנה אנחנו עולים לקברם של בני הזוג שהבנייה שלנו הפריעה אולי לחייהם אבל הם בתמורה בנו את ביתנו.

סיכומם של דברים במידת הביטחון

למדנו כמה בחינות ומדרגות במידת הביטחון בבורא.

עד היכן כדאי לשאוף.

עד היכן אפשר להגיע.

וכיצד אפשר להבחין בגדלות בתוך גדלות, הבאה לידי ביטוי בכך שלא רק שלא לכעוס על השני אלא אף לפייס דעתו, לעודדו ולחזקו.

כיון שבענייני השגחה פרטית עסקנו כאן, בחובת ההתבטלות המוכרחת של האדם כלפי בוראו, להבין שלא תמיד הדברים מתנהלים כפי שהוא חושב ומבין, ולפעמים אף ישנם כאלו שבעצם כוונתם לטובה עבורו אך הוא אינו יודע מכך.

נציין את המעשה הבא הממחיש זאת, מפיו של בעל המעשה שבדידו הוה עובדא:

למדתי לדעת שאיני יודע כלום...

אבי היה איש מיוחד במינו, תמיד הערכנו וכיבדנו אותו, הוא היה אדם שלם, ירא שמים מופלא וחי חיי תורה למרות שהיה איש עסקים אמיד כל חייו.

כדי להתחיל את סיפורי אני צריך לחזור ארבעים שנה לאחור. בדיוק בתקופת שידוכיי נקלעו הוריי לקשיים בעסק. למרות הכל איש לא ידע דבר, והם השתדלו להסתיר זאת. מטבעם של עסקי נדל"ן מספיק שתרוצץ שמועה אחת מוגזמת כדי לדרדר את העניינים עוד יותר, לכן שמרו על חיסיון והראו עסקים כרגיל. הם הבטיחו לשדכנים שהם נותנים בדיוק כמו שנתנו לאחיי הגדולים. מחצית דירה יפה ומרוהטת, חתונה גדולה ומתנות כמקובל.

התארסנו בקיץ. בתקופת האירוסין כלתי קיבלה מהוריי מתנות יפות ויקרות, בדיוק כמו שקיבלו גיסותיי הגדולות. אחת המתנות היה יהלום יקר, בוחק ומיוחד, יהלום יקר באופן לא רגיל, ששובץ

את הקרח שברה אשתו של הנפטר שקמה אליה וחיבקה אותה ואמרה בצורה ישירה: "חיכיתי לך יותר מכולם! רציתי להגיד לך שאתם לא אשמים, אין שום קשר בין מה שקרה לבעלי לבין הבניה. הוא לא היה חולה ולא התקרר ולא היה לו שום צער, להיפך, הוא כל הזמן אמר: 'מסכנים הם, אנחנו רק שניים והם משפחה שלימה'. ולכל השכנים שניסו להתסיס אותו אמר: 'מה אתם חושבים שהם עשו זאת בכוונה? אני אישרתי להם את זה וזו אשמה שלי בדיוק כמו שלהם'".

זרם של דמעות פרץ מעיני של אשתי. האשה הזו פשוט הרגיעה בשניה אחת את כל הפחדים הנוראיים שלנו. ובעצם עשתה משהו הרבה יותר מזה. היא הכשירה אותנו לבוא בקהל... כך הרגשנו בדיוק. רגע לפני כן היינו מנוודים ורגע אחרי כן כאילו קיבלנו חותמת הכשר ממי שיכולה היתה לגרום לבידוד שלנו עד סוף ימינו.

הבנייה הסתיימה חודשיים מאוחר יותר, אנחנו פיצנו אותה ביד נדיבה והכל בא על מקומו בשלום.

כך עברו שלוש שנים. במהלך התקרבונו לשכנה הזקנה והיינו מסייעים לה רבות ולפעמים גם מזמינים אותה לשולחן השבת אף שהיתה לה משפחה לא קטנה.

יום אחד חלתה גם הזקנה החביבה. ראינו את מצבה מתדרדר במהירות והיא כבר דיברה באופן חופשי על זה שהיא הולכת להצטרף לבעלה.

יום אחד, כשאשתי ביקרה אצלה היא מסרה לה מכתב וביקשה שתפתח אותו אחרי פטירתה. היא אף השביעה אותה שלא תפתח אותו לפני כן. לאחר כמה ימים התבשרנו על פטירתה, ושוב ליוונו אותה כל דיירי הבניין וכשחזרנו מההלוויה פתחנו את המכתב בציפייה.

המכתב היה מיועד לאשתי. היו רשומות בו רק כמה שורות. בלי הקדמה ובלי סיום. וזהו תוכנו:

"כשאתם התחלתם לבנות אני רציתי להתנגד, אבל בעלי ז"ל הרגיע אותי ואמר לי להסתכל בעין טובה, לפרגן לכם ולא לכעוס. כשהוא נפטר, חלפה במוחי מחשבה רעה להאשים אתכם, אך מיד ביטלתי אותה מפני שידעתי שזה היה רצונו של בעלי, שלא הקפיד עליכם, וגם מפני שידעתי מצד האמת שאין שום קשר בין הבניה לפטירתו.

אולם בזמן שחלף מאז הבחנתי שאַת מעירה לבעלך בגלל הבניה, גם כי אמרת לי וגם כי הרגשתי, לא הערתי לך על כך, כי מעולם לא הערתי לאיש על דבר, אך לפני הסתלקותי מן העולם אני חשה צורך לבקש ממך לנהוג כמוני. דעי שעניין ההקפדה הוא בחירה של האדם. גם אני יכולתי להקפיד אבל בחרתי שלא לעשות זאת, גם מפני שאני מאמינה שהקב"ה קוצב חיים לכל חי וגם מפני שכל חי

פשוטים. היו רגעים שחשבתי שכל מה ששלי הופך להיות שיך לבנק ולאנשים אחרים, התקופה הזו מאחורינו, ברוך ה', אבל זו הסיבה שלאשתך קנינו טבעת שמשובצת בה אבן זכוכית מלוטשת ולא יהלום כפי שקנינו לכלותינו האחרות, היא לא איבדה טבעת יהלום. היא איבדה טבעת זהב לא יקרה במיוחד ואבן שלא שווה הרבה. תנוח דעתך".

לפני שהצלחתי לעכל את דבריו הוא המשיך והדריך אותי כיצד להתנהג, כיצד לומר זאת לאשתי ואיך לתת לה הרגשה טובה. "אנחנו מאמינים שהכל מאת ה', היא לא אשמה, זה מה שהיה צריך לקרות. בעזרת ה' כשירווח לנו אשתדל מאוד לתת לכם מתנה יקרה במקום טבעת היהלום".

מבית הוריי הלכתי לאולם החתונות מבולבל מאוד. מצד אחד הוקל לי. אינו דומה איבוד טבעת ששווה אלפים רבים, לאיבוד טבעת לא יקרה. מצד שני חשתי מרוקמה על ידי הוריי, והתחושה הזו היתה מאוד לא נעימה וצורבת.

אשתי המתינה לי בכניסה לאולם בעיניים אדומות. הרגעתי אותה, אמרתי לה שהכל משמים, ושלא תצטער. היא הביטה בי בפליאה, מתוך היכרות קצרה איתי חשבה שאקבל את האבדה הרבה יותר קשה. סיפרתי לה והמשכנו לחפש עוד. החיפושים העלו חרס וחזרנו הביתה בלי טבעת.

השנים חלפו, משפחתנו גדלה, וכיום אנו משיאים את ילדינו בעצמנו. ועדיין, התקרית הזו לא נשכחה. תמיד היתה לנו איזו תחושה שהוריי צריכים לתת לנו יותר משאר הילדים, כי הרי הם קיבלו טבעת יהלום, ואני לא. לא דיברנו על כך, אבל זה ריחף באויר.

בגיל שמונים ושלוש חלה אבי ממחלה ממנה לא קם. מדי ערב, אחרי שכל המנחמים הלכו מצאנו עצמנו יושבים לסעוד יחד בני המשפחה - אמי, אחי ואחיותי - והעלינו זיכרונות. באחד הערבים דיברנו על יכולתו של אבי להשכין שלום ואמי פנתה אלי: "אתה זוכר את מה שאבא אמר לך על הטבעת?" זכרתי, ועוד איך.

"עכשיו כבר אפשר להגיד את האמת". אמרה אמי. "הטבעת היתה משובצת ביהלום אמיתי ויקר מאוד, אבל אבא סיפר לך שהיתה זו אבן פשוטה. הוא לקח סיכון שתכעסו עליו, אבל העדיף לשנות את האמת מפני השלום, הוא לא רצה שתכעס ותקפיד על אשתך וכך היחסים ביניכם יהיו עכורים, לכן הגה רעיון כדי להרגיע אותך..."

הגילוי ששמעתי מפי אמי השאיר אותי בנוסף לכל גם מבולבל וכאוב עוד יותר. בסיפור שלי יש הרבה תובנות, ובעיקר -

למדתי לדעת שאני לא יודע כלום...

בטבעת זהב לבן. הטבעת היתה מעט גדולה על הכלה, לא ממש גדולה אבל לא הדוקה מדי. אחרי החתונה היא ביקשה ללכת לחנות התכשיטים להקטין את הטבעת אבל לא מצאה זמן לכך, ולרוב ענדה את הטבעת באצבעות מקופלות כדי שזו לא תיפול.

היה זה ערב אחד, תקופה קצרה אחרי החתונה. באחד מלילות החורף, אשתי השתתפה בחתונת חברתה ואני תכננתי לצאת לכמה סידורים דחופים ואחר כך לשהות בבית הוריי עד תום החתונה. כמה דקות לפני שיצאתי צלצל הטלפון. עלי לציין שבאותה תקופה לא היה לכל משפחה טלפון בבית, וכל צלצול זכה למענה מיידי. מעבר לקו היתה אשתי. מה קרה? שאלתי. ידעתי שקרה משהו אם היא מצלצלת, כי כדי לשוחח איתי היה עליה לצאת מהחתונה, לחפש טלפון ציבורי קרוב, ולעמוד בקור ובגשם, וסביר להניח שהיא לא היתה עושה את כל זה אם לא היתה צריכה משהו מיוחד.

"אל תשאל", היא ענתה בקול חנוק. שמעתי סימני בכי העומד לפרוץ. "הטבעת. אני לא מוצאת את הטבעת. כנראה בגלל הקור האצבע שלי התכווצה קצת והיא נפלה לי מהיד".

חיפשת? שאלתי שאלה לא הגיונית.

"חיפשתי בכל פינה, וכל החברות שלי חיפשו וכל משתתפות החתונה רכנו על הרצפה כדי לעזור לי אבל אני לא מוצאת אותה. אני חוששת שמישהו לקח אותה לעצמו".

"תמשיכי לחפש, ולקראת סוף החתונה, כשהאולם יתרוקן, אבוא לעזור לך", הצעתי בנדיבות, התאמצתי שקולי לא ירמוז את מה שחשתי. "אין סיכוי שנמצא", לחשה אשתי. "הטבעת לא נמצאת בשום מקום. אני מחפשת אותה כבר קרוב לשעתיים, אפילו חיפשתי בפח של האולם".

דילגתי על הסיפורים שתכננתי ופניתי ישר לבית הוריי. הם קיבלו אותי בחמימות. אמי הגישה עוגיות ותה חם, ואבי ששם לב לעננה שרבצה על פניי שאל מיד מה קרה. בלי לחשוב יותר מדי סיפרתי לו. סיפרתי על הטבעת שהיתה גדולה מעט בקיץ, ובחורף, כשהאצבעות מתכווצות, נהיית גדולה עוד יותר. סיפרתי שאשתי הצעירה לא הלכה לעשות את מה שהיתה צריכה - ולא הקטינה את הטבעת, ושעכשיו היא מחפשת את טבעת היהלום היקרה בערימת שחת, והלוואי שנמצא אותה, אם כי נראה שלא זה מה שיקרה. אמי היתה המומה, אך אבי סימן לה שלא תדבר.

הוא שתק ושתק כשהוא לוגם מכוס התה שלו, ורק לאחר זמן ארוך שאל: "אתה בטוח שהטבעת לא תימצא?"

"על פי דרך הטבע, לא". אמרתי במרירות.

"בני, אני רוצה לספר לך משהו", אמר אבא לאיטו. "אני נותן בך אמון שלא תכעס ושתבין את האילוצים שעמדו מאחורי המתנה שלנו. אתה יודע שבתקופת האירוסין שלך היו לנו ימים לא

פריט אחד של פאזל

נתאר לעצמנו מציאות של פאזל המורכב מאלפי חלקים, כאשר על כל חלק יש תמונה או דמות, וכאשר נסתכל בה נבין ונתרגם אותה לפי מה שעיינינו אכן רואות, אולם אם ניקח את אותו חלק ונחבר אליו את חלקים התואמים המשלימים אותו, אזי נקבל פתאום תמונה אחרת לגמרי... ואם נחבר כל חלקי הפאזל, ללא ספק שנראה פתאום תמונה שונה לחלוטין, וכל החלקים שתרגמנו אותם באופן מסויים, לפתע יקבלו משמעות אחרת ושונה לחלוטין, וייתכן שאף הדברים יתפרשו הפוך ממש ממה שחשבנו... חלק מסוים שמתחילה היה נראה כמרכז התמונה או כמהווה עיקרי וחשוב בה, הפך פתאום להיות דבר שולי וחסר ערך וכן על זה הדרך.

אם נקביל את החיים לפאזל, נוכל לומר שרק כאשר הפאזל מושלם, כשכל החלקים נמצאים במקומם הראוי, רק אז אפשר יהיה לומר שהשגנו את העיקר ואנו רואים את התמונה בשלמותה. אבל ישנה בעיה, לאנשים רבים חסרים חלקים חשובים מאוד בפאזל. אך כעת נשאל, במי הם יתלו את החיסרון? בהם עצמם או במפעל המייצר את הפאזל? הרי במפעל ודאי כל החלקים יוצרו, רק האדם הוא זה שאיבד חלקים מסוימים או שאינו יודע לצרפם ולהרכיבם כראוי...

צריך לדעת שבעולם בו אנו חיים אין אנו רואים בכל הקורה אותנו והמתרחש סביבנו את התמונה האמיתית והתכליתית, השלמה והברורה, לפנינו נגלית תמונה חלקית בלבד, רק כאשר נראה חלקים נוספים בתמונה הכוללת, נוכל לתת תרגום פנימי ועמוק יותר לדברים.

בחור צעיר, שעדיין לא רואה ולא מבין את התכנית הגדולה שיעד לו הבורא ותכנן עבורו – אינו יכול לדון, להסתפק ולהחשיב הפסד מול רווח כאשר מדובר בשלב בחייו בו רואה הוא רק חלק קטן ובודד מתוך פאזל גדול המורכב מחלקים רבים כאמור.

ולפעמים דווקא מה שחשבת והבנת שאינו לטובתך ולתועלתך, יתברר בסופו של דבר כגורם עיקרי ותועלתית, וכיצד אפוא תוכל להתלונן ולקבול על דבר שהוא בעצם לטובתך??

המפצל בגזע - תשלום למלמד

תאר לעצמך שאתה בא ללמוד את מלאכת הפיצול בעץ, תחום שיש בו אומנות רבה...

כשרואה המורה שאינך עומד בקצב או לא מדייק בעבודה, הוא כועס עליך וגוער בך, אבל בסיום השיעור אינך מהסס ומתלבט אם לשלם לו על השיעור או לא, אתה יודע אתה שהאיש הזה מתכוון לטובתך, ובסופו של דבר תדע לפסל ולעשות מלאכת אומנות בעץ, ולכן גם אם כרגע אתה נפגע מהצעקות וההערות שלו, הרי שבכל זאת שווה ומשתלם לך לסבול אותם. והאמת, לעיתים אף עליך להוקיר לו טובה על כך, שהרי בזכות הערותיו אתה מתמחה

ומתמקצע יותר, אז גם אם תחליט שלא לשלם, לפחות אל תכפור בטובה הזו...

נמצינו למדים שיש כאן ארבעה שלבים:

1. צריך לרצות ללמוד...
2. צריך להסכים לסבול את עול הלימוד.
3. כשלומדים, צריך שיהיה זה ע"י מלמד מומחה.
4. צריך לשלם למלמד...

"זמר" של אמונה

על כל אחד להפנים ידיעה ברורה באמונה תמימה בבורא עולם ובהשגחה פרטית שיש על כל אדם ונברא - אין אדם נוגע במוכן לחברו כמלוא נימה, ומה שמגיע לו - יקבל בהיתר, ומה שלא מגיע לו - לא יקבל אפילו יעשה כל תחבולות שבעולם.

יסוד זה מצינו גם בדברי רבי אברהם אבן עזרא בפירושו על התורה, בפרשת יתרו, על הציווי של "לא תחמוד". לכאורה, איך התורה יכולה לצוות על דבר שאינו בשליטתו של האדם, שלא יחמוד דבר שהוא רואה ורוצה שיהיה שלו?

עונה האבן עזרא, כמו שאף אדם לא חושב להיות ציפור ולעוף בשמים, ואף לא עולה לו זאת במחשבה, כיון שהוא יודע שדברים אלו לא שייכים אליו כלל, ואין להם שום אחיזה במציאות, כך בדיוק בין אדם לחברו, אם יחנך את עצמו וישנן ויאמין כי הכל מאת הקב"ה ואין אדם נוגע במוכן לחברו, ומה שמגיע לו יקבל בהיתר, ומה שלא מגיע לו לא יעזור לו כלום, ממילא הוא יגיע למצב שאין לו מה לחמוד מחברו אפילו במחשבה. וזהו ציווי התורה באיסור של "לא תחמוד".

האמונה והידיעה הזו שלכל אחד יש את המסלול והשליחות שלו, אותו קיבל הוא מבורא עולם ואין אדם אחר שיכול לקחת זאת ממנו. כי מה ששייך לך - יהיה שלך, ומה שלא שלך - לעולם לא יהיה שלך, ו"אין אדם נוגע במוכן לחברו כמלוא נימה", היא זו שנוסכת באדם תחושת רוגע ושלווה, ומעניקה לו מבט אחר, טוב יותר, על החיים.

"כי הוא אמר - ויהי, הוא ציוה - ויעמוד".

"היה זה לפני כארבע שנים (התשע"ו) בעיר 'בית שמש'. שתי משפחות חשובות התארכו זה עם זה בשעה טובה ומוצלחת וקבעו תאריך לחתונה בשלהי חודש סיון.

בין כל ההכנות לחתונה, החלו הורי החתן לתור אחר זמר טוב לחתונה שיעשה להם את האירוע השמח ביותר. לפתע נזכרו כי אחד מבני משפחתם הינו זמר ידוע ומוצלח, ומה טוב ומה נעים שישיר הוא בשמחת נישואי בנם.

מה שנגזר – נגזר...

קנאה פירושה שאינך מקבל באהבה את מה שה' החליט שיהיה לך, ובעצם הינך מעוניין לנהל את העולם אחרת ממה שקבע בורא עולם!

במעלית החיים

לפנינו מעשה מופלא נוסף, הממחיש את גודל השגחת הבורא על כל בריה ובריה, כפי שסיפר בעל המעשה:

לפני קרוב לעשור רכשתי דירה בפאתי העיר בני ברק. באותה תקופה, היה לי סכום כסף מכובד בצד, חשבתי שבתוספת משכנתא אוכל לרכוש אותה. מדובר היה בדירה שבעליה הקשיש נפטר, הילדים שלו היו פזורים ברחבי הארץ, לא היה להם סבלנות וחשק לטפל בדירה, המחיר היה זול יחסית, ואני ששתי על המציאה. אומנם גם אני לא גר בבני ברק, אבל חשבתי לעצמי שלנהל דירה שכורה אפשר גם ממרחק, בלי שום בעיה.

מהר מאוד עמדתי על טיבו של הבניין. רוב רובו היה מאוכלס באנשים קשישים, כמו הקשיש שהיה בעל הדירה שלי, חלק מהם נפטרו, והילדים שלהם מכרו את הדירות. למרבה הפלא, רוב הקונים היו כמוני, אנשים שרכשו דירה, אבל לא התכוונו לעבור לגור בה, אלא השכירו אותה. בבניין היו שני סוגי שכנים: קשישים שהדירה היתה בבעלותם, ואנשים ששכרו את הדירות.

באותה תקופה גר בקומה העליונה יהודי יקר וחביב, אדם מבוגר מאוד. הוא כמובן לא יכול היה לעלות במדרגות, ולמרבה הנס, בבניין הייתה מעלית שהותקנה כחמש עשרה שנה קודם לכן. המעלית שימשה בנאמנות את היהודי הקשיש, ולא רק אותו, כל דיירי הבניין נהנו ממנה מאוד, גם השוכרים שלי, שגרו בקומה השלישית, מול ביתו של הקשיש.

באחד הימים הגעתי לבניין וראיתי מודעת אבל. התברר שהגעתי בדיוק יומיים אחרי שהקשיש נפטר. ההיכרות שלנו היתה קצרה, אבל גם מההיכרות הקצרה הזו ניכר היה בו שמדובר ביהודי יקר מאוד. נכנסתי לנחם, ואחר כך פניתי לעיסוקיי, שוכח מכל העניין.

באחד הימים אני מקבל טלפון מהשוכר שלי: "תשמע", הוא אומר לי, "המעלית נשברה".

המעלית נשברה. המילים הראשונות שעמדו על דל שפתי היו – הפעם, זה לא העסק שלי. בשנה האחרונה הייתי צריך להחליף דוד שמש, לרכוש שני מזגנים חדשים, במקום הקודמים ששבקו חיים, להחליף את המקרר שהמנוע שלו שבק חיים... לבוא ולראות מה עושים בבעיית הנזילות, ולטפל בעניין הרעש שמקיימים השכנים מהקומה למטה שמשפצים את הדירה שלהם.

כל מי שיש לו דירה להשכרה, יודע שזה נשמע מושלם, שזה נשמע כמו הכנסה מצוינת, בלי מאמץ ובלי הוצאות כמעט. אתה קונה דירה, והכסף מתחיל לזרום לחשבון הבנק, נפלא. אבל בפועל,

פנה אבי החתן אל בן משפחתו – הזמר, וביקש לסגור את התאריך. הזמר שמח למשמע הבשורה והסכים בשמחה.

והנה, לאחר כמה שבועות, נערכה פגישה בין הורי החתן והכלה.

בעיצומה של הפגישה פנה אבי הכלה אל רעהו ושאל אותו: "אמור נא לי, איזה זמר ברצונך שישיר בשמחת ילדינו?". חייך אבי החתן והשיב לו: "אל דאגה, בן משפחתי הינו הזמר פלוני הידוע, וכבר סגרתי עמו שהוא יופיע בחתונה". כששמע זאת אבי הכלה, השיב מיד בדאגה: "ראה נא, בתי תמיד העדיפה זמר אחר ששמו... שהוא ישיר בחתונתה, זמר זה הינו מקצועי ומוצלח יותר מאותו זמר – בן משפחתך, על כן, אני מבקש שנסגור עם הזמר השני". שמע זאת אבי החתן והחליט שלא לפתוח בוויכוח ומריבה, והסכים להצעת אבי הכלה.

בצר לו, פנה לזמר, בן משפחתו, והודיע לו על בקשת משפחת הכלה לוותר עליו לטובת זמר אחר.

הרגשת החמצה מילאה את ליבו של הזמר, בן המשפחה, שהרי כל כך רצה לשיר בחתונת המשפחה, ואף היה זוכה בכך להכנסה יפה ומכובדת.

אך כיון שהכיר את הזמר השני, שהיה חברו הטוב, השתדל לקבל זאת באמונה ואמר: "אם זהו רצון ה', אני מקבל זאת באהבה, ומה שמגיע לי, והיכן שנגזר עלי שאשיר – רק זאת אקבל".

הוא ידע כי אם רק יספר לזמר השני, חברו, כי מתחילה סגרו איתו, וכעת ביטלו זאת והחליטו ללכת אליו, מיד הוא יבטל זאת, ויפציר בו שישיר הוא לבד. לכן, החליט לשתוק ולקבל זאת באהבה.

הגיע יום החתונה. האורחים הרבים הגיעו אל האולם ונהנו לשמוע בטקס קבלת הפנים את הזמר השני. גם הזמר הראשון, שהיה חלק מהמשפחה הגיע לכבד את המעמד. אלא, שמיד לאחר טקס החופה, עוד טרם הוגשה המנה הראשונה, הרגיש הזמר השני, העומד ושר על הבמה, כי קולו נעשה צרוד בצורה מוזרה ויוצאת דופן, אשר לא חווה כמות מעולם, עד אשר נשמעו זיופים בוקעים מתוך קולות המיקרופון. הוא ניסה לשתות משקאות חמים ולקחת תרופות למקרי חירום, אך שום דבר לא הועיל. איזו בושה. לפתע, הבחין כי בין האורחים נמצא חברו, הזמר הראשון. הוא ירד לעברו והתחנן על נפשו: "אנא, ידידי היקר, הצל אותי במצב חירום זה ועלה לשיר במקומי. איני יודע מה קרה, אך בבת אחת איבדתי את קולי".

חברו, הזמר הראשון, נדהם מהבקשה יוצאת הדופן, אך הסכים בשמחה. הוא עלה על הבמה והחל לשורר תוך כדי שהוא מרקיד את הקהל בשמחה פורצת, עד אשר בסוף החתונה לא היה אחד שלא שיבח את הזמר והתזמורת, ולא זו בלבד אלא שאף קיבל שכר מלא על עבודתו.

ביום רביעי אחד קבעתי להיפגש עם שמאי. הוא עלה לדירה, אמד את מחירה, וכשירדנו, הוא הסתכל על המעלית ושאל אותי: "אה, יש כאן גם מעלית?"

"המעלית בבניין היא רק לקישוט", הבהרתי לו, "כבר כמה שנים שהיא לא בשימוש, היא לא עובדת". "חבל". הפטיר השמאי, "הדירה שלך ממוקמת בקומה גבוהה, בשביל אנשים רבים זה שיקול, הם לא יקנו אותה במצב כזה. מעלית תעלה מאוד את אחוזי הקונים הפוטנציאליים, וחופץ מזה, היא תעלה גם את ערכה של הדירה".

הוא הלך, ואני נשארתי עם המילים שלו. עמדנו שם רק שנינו, המעלית ואני... אני בהיתי בה, והיא בי. דפקתי לרגע על הדלת האפורה והכבדה, בהיחבא, כמו ילד קטן שמנסה את מזלו, גם לחצתי על הכפתור, אבל היא, עיקשת שכמותה, השמיעה קול תהודה ו... זהו. לא נעה ולא זעה.

לתקן או לא? השאלה ניצבה לפתחי מנקרת ומרגיזה. מצד אחד, מדובר בסכום גבוה מאוד, ואולי עשרים אלף שקל שאותם אצטרך לשלם בעצמי ומכסי. אומנם המעלית שייכת לכל דיירי הבניין, אבל אני יודע שהם לא יסכימו לשלם, וגם אם כן, אעבור מסע ארוך של איתורי טלפונים וכתובות. התנגדויות והסכמות. לא ידעתי אם יש לי אפשרות לכפות את התיקון. וגם אם כן... נמאס לי מכל מה שקשור לבניין ולמעלית שלו.

פתאום הרגשתי מחנק בגרון, והרגשה שאני חייב למכור את הדירה, ורוצה טכנאי, עכשיו! בעצמי איני יודע להסביר את ההרגשה שהשתלטה עליי עד כדי מחנק, אבל לא יכולתי לוותר: רוצה! טכנאי! היום! עשר דקות עברו עליי בחיפושים אחרי טכנאי שיכול לתקן את המעלית שלנו, ואחריהן התקשרתי לחברה, פקיד משועמם ענה לי. הוא רשם את הכתובת, והבטיח לי שיעמדו איתי בקשר. "שום קשר", השבתי לו, "הטכנאי מגיע היום, אם לא – אני מבטל את ההזמנה".

בשלב הזה הפקיד התעורר לגמרי, סופסוף מתקשר אליו בן אדם לא שגרתי. "מה פירוש הטכנאי מגיע היום? איזה טכנאי מגיע ביום שמזמינים אותו? אפילו טכנאי של מכונת כביסה מגיע לפעמים אחרי כמה ימים, אז בוודאי כשמדובר בטכנאי של מעלית לתיקון כזה, אני מתאר לעצמי שהמעלית לא התקלקלה היום". יודע פקיד נפש מעליותיו.

"לא, ממש לא, כבר כמה שנים היא לא עובדת". השבתי לו, "ובכל זאת אני רוצה שהיום יבואו לתקן אותה, או בכלל לא".

הפקיד נשף נשיפה שיכולה להתפרש כרוגז או כהשלמה, והביט לרגע ביומן: "אתה יודע מה?" הוא אמר לי כעבור דקה בהתפעלות אמיתית, "בדיוק היום יש לי טכנאי בבני ברק, יש לו עבודה אחת בשתיים בצהריים, והשנייה כמה שעות אחר כך, בין לבין הוא יכול לבוא אליך". סיכמנו.

המציאות שונה. מדובר בכאב ראש לא קטן, וגם השווי מוטל בספק. יש לפעמים תקופות שבהן הדירות עומדות ריקות, ואז ההפסד נקי לגמרי. את המשכנתא, אגב, זה לא ממש מעניין, אותה צריכים להמשיך לשלם כסדר, גם אם לא מרוויחים שקל מהדירה. על כן חובה לפני ביצוע עסקה כזו להתייעץ עם בעלי ניסיון, עם מומחים ועוד.

"מה אתה רוצה?" שאלתי את השוכר שדיווח לי על כך בקול של אסון, "המעלית אינה שלי".

"לא, היא של כל הבניין", הסכים השוכר, "האמת שגם עד עכשיו היו כמה פעמים תקלות, אבל היהודי שגר מולי היה מוכרח להיעזר במעלית, ולכן בכל פעם, כשמעלית לא עבדה, דאגו הילדים שלו שמישהו יתקן. עכשיו אין מי שידאג". גם הדירה של הקשיש הייתה מושכרת, וגם את הבנים שלו המעלית כנראה עניינה עכשיו מעט מאוד.

"טוב, ברוב הדירות בבני ברק אין מעלית". הרציתי לשוכר שלי, "אז גם אצלנו לא תהיה". אחרי שנייה נזכרתי במשהו חשוב: "אתה יודע שבריא מאוד לעלות במדרגות?" הרי זה מה שהוא הולך לעשות מהיום, לפחות שיעשה את זה בשמחה. לא עלה בדעתי שעלי לברר את הפן ההלכתי כאן, כאשר בעת חתימת החוזה היתה מעלית, וייתכן שיש כאן שינוי בתנאי ההשכרה.

אחר כך התברר לי שהיו כמה שכנים שכן ניסו להתארגן ולעשות משהו בקשר למעלית, אבל היות שמדובר בבנין שבו גרים בעיקר אנשים שמשכירים את הדירות, לא היה מישהו שהשתוקק מאוד לשלם את העלות הגבוהה של תיקון המעלית, וכך העניין נסחב ונסחב... עד שהתרגלו כולם שהמעלית היא לא יותר מסתם קישוט כבד, גמלוני וחסר תקנה. היתה מעלית, ואין.

אחרי חצי שנה הסתיימה השכירות של הדירה, והשוכר יצא מהדירה, ואני חיפשתי שוכר חדש. חודשיים עמדה הדירה ריקה, ואז מצאתי שוכר חדש, אומנם לא השוכר האידיאלי שאיחלתי לעצמי, אבל לא היתה לי ברירה, לא יכולתי לעמוד בתשלומי המשכנתא, בלי להרוויח את השכירות.

מי שלא היה מרוצה מהשכירות זה חשבון הבנק שלי, האדם ההוא לא טרח לשלם, וגם כשנתן לי צ'קים. הם חזרו מיד. ארבעה חודשים נמשכה הסחבת הזו, ובסופו של דבר הוא יצא, בלי לשלם מאומה, לא היה לי אפילו את מי לתבוע, הבן אדם נעלם כפי שהופיע, בלי להשאיר סימנים.

בשלב הזה, אחרי שקדמו לכך אינספור שלבים של תיקונים רבים מספור, כאבי ראש ועוגמת נפש, החלטתי שזהו! אני מוכר את הדירה הזו.

והמעלית? התברר שהתקלה גדולה מכפי שחשבנו. בסופו של דבר, הטכנאי לא תיקן אותה, אבל לשנינו זה כבר לא היה משנה.

בוא נהיה שותפים – חשיבה יצירתית

לפעמים קורה שאדם לא מודע לכך שבעצם המצב השלילי אליו נקלע ומהווה אצלו בעיה הוא עצמו מביא לו את הברכה. ויעיד על כך המעשה הבא:

שני בעלי חנויות לביגוד היו ברחוב אלנבי בתל אביב, סמוכים האחד לשני, ומטבע הדברים, כיון ששיווקו כמעט את אותה הסחורה, נוצרו ביניהם עימותים וחיכוכים, עד שהגיעו לידי כך שלא דיברו אחד עם השני. לאחר תקופה ארוכה, מצאו שניהם את עצמם נפסדים מהעדר הכנסות. יום אחד ישב האחד מהם מחוץ לחנותו בחוסר מעש, והנה הוא רואה את שכנו מתכוון גם הוא לצאת החוצה לשאוף אוויר. אלא שכאשר ראה אותו יושב שם, החליט לחזור על עקביו ולהיכנס לחנות, ואז בהחלטה של רגע אמר לשכנו: בוא רגע, יש לי משהו לדבר איתך. הלה התפלא אך התקרב לשמוע במה מדובר, ואז הוא אומר לו: תראה, אדבר איתך ישר לעניין, תקופה ארוכה אנחנו בעימותים, יש לי רעיון בשבילך ובשבילי, בוא נהיה שותפים בעסק. הוא החל להרצות בפניו את דרכי הפעולה בה עליהם לנקוט כדי לבסס את העסק ולהפכו לריווחי, יחד גלגלו רעיון מבריק ביניהם, הם יישארו כ-2 חנויות אך יקנו סחורה יחד ויחלקו רווחים בשווה, וישתפו פעולה מול הלקוחות, וכיצד?

כאשר האחד יעלה את מחיר החליפות, חברו יוזיל, ואז כולם ירוצו לזול ביותר, אולם בנעליים ינהגו הפוך, זה יוזיל וזה יקק מחירים. הציבור יחשוב שיש כאן עימות ביניהם והם - הקונים - יוצאים המרוויחים הגדולים כך שבעצם המוכרים יוצרים תחרות סמויה וכובשים כך את ליבם של הלקוחות ומייצרים ע"י כך ריבוי קליינטים...

אחרי תקופה של רווחים גדולים, שהם עצמם לא חלמו עליהם, אמר האחד לחברו: תראה, היינו אויבים ורק כשנעשינו שותפים דווקא החיבור שלנו יצר את המציאות ההפוכה והיא שהביאתנו להפוך מאויבים לאוהבים.

אם תאמין שאף אחד לא יכול לקחת ממך או להזיק לך, תמצא את עצמך דווקא במצב הפוך, בו זה שהיה עד עתה "אויב" עוד יתברר ויתגלה "כאוהב" שגורם לך טובה וברכה.

מי שלא חי באמונה, לא רק שמחמיץ את החיים, אלא גם מפסיד את הטובה והברכה המיועדת לו, ויתירה מכך, הוא הופך לאיש רע אשר קשה לתאר וקשה לשער עד היכן הדברים מגיעים.

שעות אחר הצהריים המוקדמות. הטכנאי הגיע, מצויד במכשירים כבדים ומוזרים ובחבלים שונים. הוא ניסה לפתוח את המעלית מקומת הקרקע שבה עמדנו, ולאחר כמה ניסיונות נואשים הוא אמר לי: "לא תהיה לנו ברירה, נצטרך להעלות את כל הציוד למעלה, לקומה העליונה, שם בוודאי המעלית תיפתח".

הרמנו ביחד את הציוד. וצעדנו קוממיות לעבר הקומה העליונה. כמה לחיצות, משיכות. מול עינינו נפתחה הדלת ו...

ומשהו היה בתוך המעלית.

קטן ומצומק, בקצה המעלית, מקופל בתוך עצמו---

שכב שם – ילד!

"זה ילד?" שאל אותי הטכנאי בהלם.

"לא יודע", השבתי נבוך, "כלומר, נראה שכן, אבל..."

אבל איך, ריבונו של עולם, צץ ילד במעלית שכבר כמה שנים לא עובדת?

הטכנאי התאושש ראשון. הוא ניגש אל הילד, ניסה להעיר אותו בעדינות, ליטף קלות את לחיו. הילד קפץ מבוהל. רק עכשיו ראינו עקבות של בכי על פניו. ברגע הראשון הוא לא הבין איפה הוא. הסברנו לו שפתחנו את המעלית ומצאנו אותו. הילד הנהן בראשו והתחיל לבכות.

התברר שהוא וחברו שיחקו על הגגות של הבתים. הילד רץ על הגג ו...נפל לתוך פיר המעלית, הוא ניסה לצאת באותה דרך שבה נכנס, אך גילה שהמעלית גבוהה מדי, ואין סיכוי שהוא יצליח. הילד התחיל לקרוא לעזרה, כשהקריאות הקצובות הופכות עד מהרה לצעקות של ממש, לבכי היסטרי, אבל אף אחד לא שמע אותו. החבר ששיחק איתו כנראה התייאש מלחפש, חשב שהוא ירד, וגם הוא סיים את המשחק והלך הביתה. ומי מסתובב על גגות בשעות כאלו? ומי יכול להעלות בדעתו שילד נמצא במעלית שכבר שנים לא פועלת?

חשבתי על ההורים שבוודאי עדיין אפילו לא דואגים, בטוחים שהילד שלהם משחק עם חברו. היו חולפות כמה שעות עד שהם היו מבינים שמשהו קרה. וגם אז, אף אחד לא היה חולם לחפש אותו במעלית זנוחה בבניין ישן...

אבל הקב"ה חשב אחרת. **בדיוק היום** הוא הביא אותי לבני ברק. **בדיוק היום** החלטתי שאני חייב למכור את הדירה. **בדיוק היום** נכנס לי רעיון לראש שאני חייב לתקן את המעלית, **ודווקא היום**. **ובדיוק היום** הטכנאי היה באזור ופנוי לכמה שעות.

הילד המרוגש, המבוהל והמאושר, שוחרר. הוא היה קטן מכדי להבין את עוצמת הנס שהתרחש עימו. אולי כשיגדל יקלוט ויודה לקב"ה על רוב חסדיו...

אך זו האמת!!!

במציאות אנו רואים ושומעים, לא פעם ולא פעמיים, בחורים שמעלים כל מיני תהיות על מצבם וגורלם, הנאמרים בסגנון של שאלה מדוע זה קרה לי, חבל שזה קרה, כיצד הפסדתי, אילו הייתי לומד עם פלוני או אצל פלוני או בישיבה אחרת או אצל מגיד שיעור פלוני, ועוד שאלות רבות כמו למה זה קרה דווקא לי!!! וכיוצא בזה...

ברמה הבסיסית, על בחור צעיר רובצת החובה לדעת שאין מציאות כזו בעולם שיהיה איזה דבר - קטן כגדול - שקורה לו או בסביבתו ללא שנעשה בהשגחה קפדנית עד הפרטים הקטנים, והדקים ביותר, מאת הבורא יתברך...

וכפי שנראה מהעובדות הבאות, וכדלהלן:

השתעל "הפסיד" 20,000 ₪!

המעשה המרתק שלפנינו התרחש באחד ממרכזי הקניות הגדולים בארץ:

אנשים רבים הגיעו באותו יום לאותו מרכז קניות, ולאחר שערכו את קניותיהם, עמדו בתור לתשלום בקופה. אחד הלקוחות, ראובן שמו, החל להשתעל, והשיעול גבר מרגע לרגע, עד שמפיו ניתזו 'זיקוקין' על הלקוחות האחרים שעמדו לפניו בתור.

מאחרי ראובן, עמד בתור יהודי בשם שמעון, והוא החליט להעיר לו: "אין זה מן הראוי לנהוג כך, אתה עלול להדביק את הסובבים, אני מציע לך לעמוד בצד עד שתירגע מהתקפת השיעול שלך!!".

ראובן שמע את הדברים ולא התנגד. הוא עזב את התור והמתין מן הצד, ושמעון התקדם ותפס את מקומו.

והנה, לאחר ששמעון שילם בקופה, קרה משהו...

מנהל מרכז הקניות, ניגש אליו עם מעטפה בידו, ומסביבו עדת צלמים שהחלו לצלם ולתעד את האירוע.

המנהל מוסר לשמעון את המעטפה, מברכו ב'מזל טוב' לבבי, ומודיע לו חגיגית: "יש כאן תלושי קניה בסך של לא פחות מ- 20,000 ₪, וכל זאת משום היותך 'הלקוח המיליון' שלנו!!".

כל אחד יכול לנחש מה קרה עכשיו. ראובן המשתעל, שעמד בצד, הפסיק להשתעל... ורץ לתבוע את תלושי הקניה הללו לעצמו, שכן אלמלא יצא מן התור, היה הוא אמור לזכות בהם...

לבסוף החליטו שניהם לגשת אל בית הדין על מנת לברר: למי שייכת הזכייה הגדולה?

ובבית הדין הכריעו בזה על פי מעשה הדומה לו, כדלהלן:

אני לא מאמין שעשיתי זאת

מונולוג מטלטל התקיים עם אדם שהתווכח עם שכנו על מקום חניה, ומשלא התיישבו ההדורים ביניהם הוציא מוט ברזל מהרכב והיכה אותו בראשו עד שהרגו...

אחרי תקופה, שאלו את הרוצח: איך ולמה עשית זאת? הרי הרגת את השכן שלך!

תשובתו היתה: אני עצמי לא מאמין שעשיתי זאת!!!

אדם שהכעס משתלט עליו, והוא מאבד עשתונות, באותם רגעים המחשבה מתערפלת אצלו והוא שרוי במצב של **העדר אמונה, והעדר דעת**, אזי לא מן הנמנע שיעשה פעולות שהוא עצמו לא מאמין שהוא מסוגל לעשות אותם. אבל עד שיתפכת, כבר מאוחר מדי. [הארכנו בדברים במקום אחר]

שתוציא את הכסף על כדורים ותרופות

פעם הייתי נוכח בבית דין בעת שהתקיים דיון בין התובע לנתבע. הדין ניסה בכל מחיר להביא את הצדדים לפשרה ואף הכריז באמצע על הפסקה בדיון בכדי שאולי יוכלו בינתיים להסתדר ביניהם.

לבסוף, אחר ויכוחים ושכנועים רבים, שוכנע אחד מהם לוותר קצת בשביל שיגיעו לפשרה אלא שלאחר מכן כשנכנסו לאולם הדיונים, הפטיר כלפי חברו: "הלואי שתוציא את הכסף הזה על כסא גלגלים ותרופות"...

מבהיל ממש!!!

עד היכן העדר האמונה יכול לדרדר את האדם, תהומות של שנאה וקנאה המורידים לשאול תחתית.

פני הדור כפני הכלב

לא בכדי אמרו חז"ל (סוטה מט, ב) - "פני הדור כפני הכלב".

כשמכים את הכלב ומניפים עליו מקל, הוא קופץ על המקל ונושכו בשיניו. הוא לא חושב מי מניף את המקל, ובדאי שהוא לא חושב למה הוא מניף את המקל? כלומר, מהי סיבת הסיבה? הוא פשוט קופץ על המקל.

לעומתו, אדם שמכים אותו במקל, יודע שלא המקל מכה אותו, אלא מי שאוחז במקל - הוא המכה. אבל הוא צריך לחשוב עוד יותר עמוק - למה מכים אותי? מה גרם לעומד מולי להכות אותי?

כך אנו מסתכלים ומתבוננים על המקל ומכלים בו את זעמנו. ואין אנו נותנים ליבנו להבין שכל מה שקורה לנו וסביבנו הוא מהבורא בלבד. וכל אלו שנסתובב הדבר על ידם אינם אלא רק בגדר שלוחי של מקום, ועל שליח אין מה לכעוס.

אכן עבודה רבה.

"כרטיס" זוכה או "האיש" זוכה!!!

סיפר רבנו החפץ חיים זצ"ל:

מעשה בתלמיד חכם שהתארך בביתו של איש פשוט ועם הארץ. בדיוק באותו היום רכשו שניהם כרטיסי הגרלה.

והנה, חשב בעל הבית בליבו: 'כבר שנים שאני מנסה את מזלי, ולא קרה אפילו פעם אחת שהכרטיס שלי זכה. מן הסתם בשמים רוצים לעשות טובה לתלמיד חכם המתארך בביתי, ולכן לכרטיס שלו יש יותר סיכויים לזכות בהגרלה.'

מה עשה? – לאחר שנרדם התלמיד חכם על מיטתו, קם בעל הבית והחליף את הכרטיסים... את שלו הניח בכיסו של התלמיד חכם, ואת הכרטיס של התלמיד חכם לקח לעצמו.

ומה קרה בסוף? – הכרטיס של בעל הבית, שמונח עתה בכיסו של התלמיד חכם, עלה בגורל, וזכה בהגרלה הגדולה!

ראה בעל הבית בהפסדו הצורב, והחל להתפתל סביב האורח בתירוצים ובנימוקים, תוך שהוא 'מסביר' לו ש"הכרטיס שלי נפל בטעות לתוך הכיס שלך, והכרטיס שלך נפל בטעות אל הכיס שלי"...

אמר על כך החפץ חיים: וכי הכרטיסים זוכים?! הלא האנשים זוכים! מי שה' יתברך רוצה להעניק לו את הזכייה, הוא הזוכה, ואין בלתו! ואם בעל הבית הניח את כרטיסו בכיסו של התלמיד חכם, ולבסוף דווקא כרטיס זה זכה, אות ברור הוא שכך רצו בשמים, ומה לו להתלונן עתה על כך?

וכך גם נאמר בשאלתנו: 'האנשים זוכים', ולא 'התלושים'! ומן השמים רצו שראובן המשתעל לא יזכה, ולכן סובבו שישתעל ויעזוב את התור, והתלושים יגיעו לידיו של הבא אחריו.

לסיכום הדברים: הזכייה שייכת לשמעון.

אמנם ודאי מבחינה הלכתית אפשר להאריך ולפלפל בדברים, אך יסוד אחד למדנו בהנהגת הבורא עם ברואיו - "התועלת וההפסד אינם ביד נברא!" (חובת הלבבות).

אף אתה בחור יקר, דע שכל הקורה אותך, נגזר עליך מאת הבורא, אם תשכיל להתבונן בזה תראה שהרבה שאלות נעלמות, ספקות נפשטים ותהיות נפתרות, וממילא לא תחווה תסכולים ואכזבות.

תשנן ותפנים, אין דבר שקורה סתם, הכל מושגח ומוקפד, בקפידה רבה ובדקדוק רב ועצום במיוחד עבורך. כן, במיוחד עבורך!

ברצות הבורא, אין אדם שייכנס לנעליך ואין מי שייטול את תפקידך, הכל תפור ממש למידות שלך.

חובתך היא להשתדל!!!

ולהשתדל בלבד!!!

כיון שההצלחות הם מהבורא יתברך ובגזירתו.

אם תסתכל כך על הדברים, לבטח חייך ייראו אחרת.

נקודה יסודית להתבוננות!!!

ובמילות סיום אלו נשוב ונחזק את ליבנו באותו יסוד בו פתחנו – והוא **היסוד האמוני** אשר מוכרח להיות ממש חלק מציאות חיינו, ועל כל הקורה עמנו, עלינו לומר -

תודה!!!

ותודה גדולה לבורא העולם.

ואמירת התודה היא הכרחית ממש.

אכן, דרגות רבות יש בראיה האמונית של החיים אך אנו ניגע בשלוש דרגות בסיסיות, דרכן נדע עד כמה חובה עלינו להודות, וממילא על ידי כך ישתפרו חיינו ובודאי אף הרגשתנו.

וכדלהלן:

התודה – משקפיים הכרחיות לחיים!

לפעמים אדם לא מבין, למה זה קורה לי? רק לאחר זמן הוא מבין, שדווקא הקושי הזה, הוא אור וחסד ורחמים גדולים. הן מהבחינה של 'כפרת עוונות', הצער הזה מכפר ופודה אותו או את משפחתו מצער גדול הרבה יותר. ייתכן גם כי צרה קטנה, הושיעה אותו מצרה גדולה יותר. הן מהבחינה שלאחר זמן הוא מבין שהצער הזה בעצמו היה טוב.

בחז"ל מצאנו שלושה סיפורים, שהמשותף להם, בכך שהם מתחילים במקרה רע בתחילתם, ההופך בסופו של הסיפור לדבר חיובי. אכן, כשנתבונן נבחין, כי יש כאן סוג של מדרג. כל סיפור מגלה חידוש גדול יותר, גבוה יותר.

דרגה ראשונה: כל דעביד רחמנא לטב עביד!

בגמרא ברכות (ס, ב) מובא המעשה על רבי עקיבא שהגיע לעיר, ותושבי העיר לא אפשרו לו להיכנס ללון בתוכה. בצר לו, החליט לישון ביער הסמוך לעיר, כאשר הוא מצויד בנר, בחמור ובתרנגול. במהלך הלילה כיבתה הרוח את הנר, החמור נטרף ע"י אריה, ושועל אכל את התרנגול. אולם ר' עקיבא היה רגיל לומר תמיד "כל דעביד רחמנא - לטב עביד!", וכך נהג גם עתה. והנה בבוקר הסתבר, שבמהלך הלילה באו קבוצה של שודדים לאותה העיר, ששדדו והרגו את אנשיה. אז הבין ר' עקיבא את שהתרחש: אם היתה ניתנת לו האפשרות ללון בעיר – הרי שהיה ניזוק עם תושבי העיר. כך גם אם היה הנר דולק – הרי שהיה מתגלה ממקומו לשודדים. וגם החמור והתרנגול – שדרכם להשמיע קולות, עלולים היו לחשוף את מקום הימצאו.

לרעה, הוא עצמו לטובה. אם נחום איש גמזו היה מגיע לקיסר כמתוכנן, עם ארגו של מרגליות, הרי שהקיסר לא היה מתרגש מזה, ונחום היה חוזר הבית ריקם. אולם רק בגלל המצב הקשה שנוצר בעקבות הגניבה, התברר למפרע, שהרע גרם לטובה גדולה הרבה יותר מהמציאות המקורית שהיתה אמורה להיות. העפר הנראה כצרה, הוא בעצמו הישועה הגדולה.

אך ישנה בחינה עמוקה ופנימית יותר בכל העניין והיא - לראות בדבר המר לא רק אמצעי אלא אף בעל תפקיד מצד עצמו חשוב מאוד.

תודה – להמתיק מר במר!

"וילכו שלושת ימים במדבר ולא מצאו מים... ולא יכלו לשתות ממרה כי מרים הם... ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים" (שמות טו).

יש מים, אך הם מרים. הקב"ה מצווה את משה להשליך אל המים עץ, ובכך יתמתקו המים. אף שהציפייה היא שמדובר בעץ מתוק שימתיק את המים, חז"ל מלמדים אותנו במדרש (מכילתא שמות טו, כה) כי גם העץ עצמו היה מר מאוד: "ר' יהושע אומר: זה עץ של ערבה, ר' אלעזר המודעי אומר: זה עץ של זית, שאין לך מר יותר מזית. ר' יהושע בן קרחה אומר: זה עץ של הרדופני...".

אולם מה הרעיון העמוק המסתתר מאחורי מדרש זה? האם כל חידושו של המדרש כאן הוא, שהקב"ה יכול לפעול נס בתוך נס, להמתיק מר במר?

התורה משתמשת בלשון 'ויורהו'. יש כאן הוראה. הקב"ה מלמד אותנו, כיצד יש להתייחס לדברים הקשים והמרים, כל הניסיונות, הקשיים, התמודדויות ומשברים, כל מה שנראה לנו כמר. כאשר הקב"ה ממתיק מר במר, הוא מחדש שלאמיתו של דבר, אין באמת דבר שהוא 'מר'. הקב"ה הוא כולו טוב, ורצונו להיטיב. וגם לעיתים, כשאנו מרגישים קושי או ניסיונות, יש לדעת תמיד כי הכל הוא לטובתו של האדם.

זו מהותה של עבודת התורה, להמתיק מר במר! כלומר, אנו בעצם מאמינים כי גם המר במהותו הוא טוב ומתוק, אף שלא תמיד ניתן להבחין בכך. ניתן להפוך את הקשיים המרים למתוקים, ע"י ההתייחסות שלנו אליהם – כך למשל, כאשר אדם מרומם את הקושי לאתגר, למשימה רוחנית – הרי שבכך הוא ממתיק אותו.

שמה נשאל: והרי כולנו מתמודדים עם המר, ורואים אותו לנגד עינינו! איך אפשר לומר לכל אחד ואחד עם ההתמודדויות והקשיים שלו, שהמר הזה הוא טוב?

התשובה היא, שזה תלוי בעבודת התודה של האדם. כאשר בני ישראל מתלוננים, ניתן לפתור את הבעיה באופן מקומי. אין מים? נביא מים, נוריד גשם, וכדומה. אך פתרון טוב צריך להיות כזה,

סיפור זה, הוא דרגה ראשונה בהפיכת הרע לטוב. הרע עצמו התרחש, אך האדם ניצל ממנו. צרה קטנה, הושיעה את האדם מצרה גדולה יותר.

דרגה שניה: לטובתי נשברה רגל פרתי!

דרגה שניה בהפיכת הרע לטוב היא, שהאדם מגלה רוח מהצרה שהיתה. כמבואר במדרש ויקרא רבה (ה, ד): "מעשה בר' אליעזר ור' יהושע ור' עקיבא שהלכו לחולות אנטוכיא, לערוך מגבית צדקה לחכמים. והוה תמן חד בר נש והוה שמיא אבא יודן, והוה יהיב פרנסה בעין טובה. פעם אחת ירד מנכסיו, וראה רבותינו שם ונתכרכמו פניו. הלך לו אצל אשתו. אמרה לו אשתו: מפני מה פניך חולניתי? אמר לה: רבותי כאן, ואיני יודע מה לעשות. אשתו, שהיתה צדקת ממנו, אמרה לו: לא נשתייר לנו אלא שדה פלוני בלבד, לך מכור את חציה ותנה להן. הלך ומכר חציה ותנה להן. התפללו עליו ואמרו: המקום ימלא חסרונך. לאחר ימים, הלך לחרוש בחצי שדהו. כשהוא חורש, נפתחה הארץ לפניו ונפלה פרתו שם ונשברה רגלה. ירד להעלותה, והאיר הקב"ה עינו ומצא שם סימא (=אבן טובה) אמר: "לטובתי נשברה רגל פרתי!"

כאשר הפרה נפלה ושברה את רגלה – היה נראה שיש כאן צרה. אולם רק בגלל הצרה, התגלתה לו אותה אבן טובה שממנה התעשר. זו דרגה גבוהה יותר מהסיפור הקודם. כאן היה נראה שהפסדת, אך התברר שלבסוף זה היה לטובתך, ואף הרווחת! הפסדת רגל פרה, אך לעומת זאת הרווחת מרגלית. זו הדרגה השנייה בהכרת הטוב הנובע מהרע.

דרגה שלישית: גם זו לטובה!

הדרגה הגבוהה ביותר, באה לידי ביטוי בסיפור של נחום איש גמזו. הגמרא בתענית (כא, א) מספרת על נחום איש גמזו, שהיה רגיל לומר על כל מקרה בחייו 'גם זו לטובה'. פעם אחת שלחו את נחום איש גמזו להביא דורון לקיסר. שלחו בידי ארגו מלא באבנים טובות ומרגליות, ושיגרו אותו לקיסר. בדרך, כאשר לן באכסניה, נגנבו לו כל האבנים הטובות, ובמקומם מילאו את הארגו בעפר. כשהגיע לקיסר, פתח הקיסר את הארגו, ולתדהמתו הוא ראה שבמקום אבנים טובות ומרגליות, הוגש לו ארגו מלא בעפר. כשנחום הבחין בכך, הגיב כהרגלו 'גם זו לטובה'. הקיסר רתח מזעם, וציווה להרוג את נחום. אולם באותו הרגע הופיע אחד מיועצי המלך, והציע שאולי מדובר בחול מיוחד, אותו חול שהשתמש בו אברהם אבינו במלחמתו, שכשזורקים אותו הוא הופך לחיצים וחניתות. ואכן ניסו זאת, וראו שהחול אכן הופך לכלי מלחמה. הקיסר שמח מאוד, והעניק לנחום איש גמזו את הארגו שהביא, הפעם – מלא באבנים טובות ומרגליות.

בסיפור הזה מומחש, שגם מה שנראה שהוא צרה, מתברר שהוא לגמרי דבר טוב. זו דרגה מעל הסיפור של 'נשברה רגל פרתי', ששם היה רוח, אשר חיפה על הפסד אחר. כאן, מה שנראה לך שהוא

מכל הצרות, וייטיב עמנו מאוד. אך אפילו גם בצרה עצמה מרחיב לנו.

זהו הכלי לשרוד עם ריבוי הצרות, ויחד עימן להרגיש חיות. מי שנמצא בתוך הצרה, אף אם יאמין שהכל לטובה, לא יוכל לתפקד בצורה רגילה, שכן חיות חייבת להתבטא במציאות, וכל זמן שהיא כלואה ועצורה, קיימת באדם עצבות המשתקת אותו. שמחה – שעניינה צמיחה, לא תימצא באדם זה. רק אם יבין האדם, שבתוקף כל צרותיו, שם נמצא הפתח לחיים חדשים, או אז יוכל לחיות ולשמוח. זוהי אפוא, העצה לשמחה למרות משברי העולם הזה – להרגיש שה' הוא אביו האוהב אותו ומיטיב איתו בכל רגע, רק אז יחוש שמחה גדולה שבאמצעותה יוכל גם לצאת מהצרה.

”כי בשמחה – תצאו!!!”

שיגרום להתעלות מעל לתלונות, לפתור את הקושי משורשו, שהרי מאחורי כל תלונה או קושי – ישנה בעיה רוחנית שלא נמצא לה מזור. תפקידנו הוא, להפוך את המר לטוב. כאשר האדם לוקח את המר, וממנף אותו לאתגר של הודאה – הרי שזה גורם לו להתעלות.

”בצר הרחבת לי”!

ישנה עבודה של 'בצר הרחבת לי' - שבתוך הצרה רואים הרחבה, ועל זה אנו מודים לה'.

מצינו בדברי רבותינו שאפילו בצרה עצמה, ה' יתברך מרחיב לנו. כי אם יסתכל האדם על חסדי ה' יראה, שאפילו בעת שה' מיצר לו – גם בצרה עצמה ה' יתברך מרחיב לו ומגדיל חסדו עמו.

וזה ”בצר - הרחבת לי”, היינו אפילו בתוך הצרה בעצמה, נתת לי הרחבה בתוכה. מלבד מה שאנו מצפים שה' יתברך יושיענו בקרוב

דברי תורה אילו נכתבו לעילוי נשמת כל נשמות ישראל שאין מי שינציח את זכרם

ת.נ.צ.ב.ה